



VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Eetu Kajan

SEPA-MAKSULIIKENNE YRITYKSISSÄ

Case Hailuodon Osuuspankki

Liiketalous ja matkailu
2011

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Eetu Kajan
Opinnäytetyön nimi	SEPA-maksuliikenne yrityksissä. Case Hailuodon Osuuspankki
Vuosi	2011
Kieli	suomi
Sivumäärä	50 + 4 liitettä
Ohjaaja	Leena Pommel-Andrejeff

Tutkimuksen lähtökohtana on uuden yhtenäisen euromaksualueen eli SEPA:n tuleminen. SEPA (Single Euro Payments Area) on alue, jolla kuluttajat ja yritykset voivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin oikeuksin ja perusehdoin kaikkialla maksualueella. SEPA on pankkisektorin käynnistämä mittava hanke, johon kuuluvat kaikki 27 EU-maata ja lisäksi Islanti, Liechtenstein, Norja, Monaco ja Sveitsi.

Tämän työn tarkoituksena oli selvittää SEPA:n vaikutuksia yrityksiin ja sen vaatimia toimenpiteitä yrityksiltä. Tutkimusongelmana oli miten SEPA vaikuttaa yritysasiakkaiden maksuliikenteeseen. Työn teoriaosuudessa käydään läpi yleisesti maksujärjestelmiä, maksuliikennettä sekä maksuvälineitä. Teoriaosuudessa perehdytään myös siihen mikä SEPA on ja miksi se on kehitetty. Tutkimusosuudessa tarkastellaan, miten SEPA vaikuttaa yrityksiin ja mitä SEPA:an siirtyminen niiltä vaatii.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena sähköisellä e-lomakesovelluksella. Kohderyhmänä toimivat ne Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaat, joihin SEPA:n arveltiin vaikuttavan voimakkaimmin. Tutkimustulosten perusteella voidaan todeta, että SEPA:n uskotaan parantavan yrityksen maksuliikennettä. Suurin osa vastaajista suhtautui SEPA:an ja sen tuomiin muutoksiin myönteisesti.

ABSTRACT

Author	Eetu Kajan
Title	SEPA Payments In Companies. Case Hailuoto Osuuspankki
Year	2011
Language	Finnish
Pages	50 + 4 Appendices
Name of Supervisor	Leena Pommel-Andrejeff

This research studies on ongoing Single Euro Payment Area (SEPA). SEPA is a geographical area where consumers and companies are able to make and receive euro payments within a country or across borders under the same conditions, rights and obligations. The European banking sector started this massive project which includes all 27 EU countries and also Iceland, Liechtenstein, Norway, Monaco and Switzerland.

The aim of this research was to investigate how SEPA affects companies and what do SEPA requires of them. The theoretical part of this study handled payment systems, financial transactions and payment instruments. The theoretical study also investigated what SEPA is and why it is being prepared. The empirical study investigated how SEPA is affecting companies.

The research method of this study was quantitative. The survey was carried out as an online study. The target group consisted of those corporate customers of Hailuoto Osuuspankki which SEPA affects most. The research result showed that SEPA is expected to improve the payments of the studied companies. Most of the respondents reacted positively to SEPA and the changes which SEPA brings.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO.....	6
	1.1 Tutkimuksen lähtökohta.....	7
	1.2 Tutkimuksen sisältö ja rakenne.....	7
	1.3 Tutkimuksen tarkoitus ja rajaus	7
2	MAKSUJÄRJESTELMÄT	9
	2.1 Maksujärjestelmien perusrakenne.....	9
	2.2 Asiakkaiden ja pankkien väliset tietoyhteydet.....	9
	2.3 Pankkien välinen clearing	11
	2.3.1 Clearing kotimaassa	11
	2.3.2 Clearing kansainvälisesti.....	12
	2.4 Ulkomaiset kirjeenvaihtajapankit ja tilipankit	12
3	YRITYSTEN MAKSULIIKENNE.....	14
	3.1 Yritysten tilit	14
	3.2 Yritysten laskutus.....	15
4	YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE SEPA	16
	4.1 SEPA:n tausta	16
	4.2 SEPA:n edut.....	17
	4.2.1 Edut kuluttajan kannalta.....	18
	4.2.2 Edut pankkien kannalta	18
	4.2.3 Edut infrastruktuurien toimittajien kannalta	19
	4.2.4 Edut yrityksen kannalta.....	19
5	MAKSUJEN VÄLITYKSEN INFRASTRUKTUURI JA STANDARDIT ..	21
	5.1 SEPA-maksukortti	23
	5.2 SEPA-tilisiirto.....	25
	5.3 SEPA-suoraveloitus	26
	5.4 Suoramaksu.....	26
	5.5 IBAN-tilinumerot ja BIC-koodi.....	27
6	SEPAN AIKATAULU	29

7	SEPA:N TOIMEENPANO	31
8	TULEVAISUUDEN KEHITYSNÄKYMÄT	33
9	TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN OSA	34
	9.1 Tutkimusmenetelmä.....	34
	9.2 Aineiston hankintatapa.....	35
	9.3 Tutkimusaineiston käsittely	36
10	TUTKIMUSTULOKSET	37
	10.1 Tausta.....	37
	10.2 SEPA:n käyttöönotto	38
	10.3 SEPA:n vaikutukset yrityksiin.....	38
	10.4 Yhteistyö pankin kanssa liittyen SEPA:an	39
	10.5 SEPAN:n tuomat ohjelmistopäivitykset	39
	10.6 Kustannukset.....	40
	10.7 SEPA:n tuomat hyödyt ja haitat.....	40
	10.8 Yritysten suhtautuminen SEPA:an	42
11	TUTKIMUKSEN RELIABILITEETTI JA VALIDITEETTI	43
12	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
13	YHTEENVETO	48
	LÄHTEET.....	50
	LIITTEET	

Sanasto

BIC	Bank Identifier Code, pankkien kansainvälinen koodi. Pankkiryhmäkohtainen tunniste joka yksilöi pankit, ent. SWIFT-osoite
C2B	Customer-to-Bank, yritysasiakkaiden ja pankkien väliset yhteydet
EBA	European Banking Association, Eurooppalaisten pankkien etujärjestö
ECBS	European Committee for Banking Standards
EKP	Euroopan Keskuspankki (ECB, European Central Bank)
EMV	Eurocard Visa MasterCard, kansainvälisten luottokorttiyhtiöiden kehittämä maksukorttistandardi
EPC	European Payments Council, Euroopan maksuneuvosto, määrittelee SEPA-maksuille yhtenäiset tekniset standardit
Finvoice	Suomessa käytettävä verkkolaskutusstandardi
IBAN	International Bank Account Number, tilinumeron kansainvälinen muoto
LMP, LUM2, TS	vanhat aineistomuodot sekä kotimaan että ulkomaan maksuille. Korvautuvat SEPA XML-aineistomuodolla
PEACH	Pan-European Automated Clearing House, Euroopan laajuinen maksujen selvityskeskus
PKI	Public Key Infrastructure. Julkiseen salaukseen perustuva, kansainvälisesti hyväksytty tiedon salausten menetelmä. Korvaa PATU- tunnukset SEPA:an siirryttäessä

SEPA	The Single Euro Payments Area, Euroopan yhtenäinen maksu- alue
SEPA-suoraveloitus	(SEPA Direct Debit) XML-pohjainen uusi suoraveloitussmalli, jossa maksaja antaa suoraveloitussvaltakirjan maksun saajalle
SEPA-tilisiirto	(SEPA Credit Transfer) tilisiirtomallin standardi SEPA- alueella 1.1.2011 alkaen
SEPA XML	SEPA-maksuaineiston kansainvälinen muoto, korvaa aiemmin käytetyt LM -, LUM2- ja TS-aineistomuodot
STEP2	EBA (Euro Banking Association) ylläpitämä, Euroopan laajuinen vähittäismaksujen välitysjärjestelmä
TARGET	Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer, suurten maksujen reaaliaikainen bruttomaksujärjestelmä
TARGET2	Targetin jatkokehityshanke
XML	Extensible Markup Language, uusi dataesitysstandardi

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Maksut kotimaassa ennen siirtymistä SEPA:aan	s. 10
Kuvio 2. Maksuliike SEPA-aikana	s. 21
Kuvio 3. Yrityksen ja pankin väliset yhteydet ennen ja jälkeen SEPA:n	s. 22
Kuvio 4. SEPA-siirtymän aikataulu	s. 29
Kuvio 5. Yrityksen koko	s. 35
Kuvio 6. SEPA:n vaikutus yrityksen maksuliikenteeseen	s. 36
Kuvio 7. Tiedottaminen SEPA:sta	s. 37
Kuvio 8. SEPA:n tuomat kustannukset ja kustannussäästöt	s. 38
Kuvio 9. SEPA:n tuomat haitat	s. 39

1 JOHDANTO

1950-luvulla perustetun Euroopan talousyhteisön myötä Euroopan rahoitus markkinat ovat hiljalleen yhentyneet. Suurin yksittäinen muutos on ollut euron käyttöönotto tilivaluuttana vuonna 1999 ja euroseteleiden ja -kolikoiden käyttöönotto vuonna 2002. (Eurooppatiedotus 2011) Yhteinen rahaliitto tuo paljon mahdollisuuksia, mutta Euroalue ei pysty vielä käyttämään niitä kaikkia hyväkseen. Euromääräisten maksujen välittäminen toiseen euroalueen maahan on usein aikaa vievää ja hankalaa. Euron käyttöönoton jälkeen Eurooppa ja euroalue ovat pyrkineet parantamaan yhteistyötään muun muassa pankkiteknisesti ja kaupallisesti. Luonnollisena jatkumona tälle kehitykselle voidaan pitää SEPA-hanketta, joka on tärkeässä osassa Euroopan yhdentymisessä.

SEPA:lla (Single Euro Payment Area) tarkoitetaan yhtenäistä euromaksualuetta jossa kuluttajat, yritykset sekä muut talouden toimijat voivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin perusehdoin ja oikeuksin riippumatta siitä, missä päin aluetta he ovat.

Pankkimailma on kehittynyt viime vuosikymmeninä huimasti ja tiedonsiirrolla onkin yhä suurempi osa maksujen välityksessä. Työskennellessäni Hailuodon Osuuspankissa olen päässyt tutustumaan läheltä nykyaikaisen pankin toimintaan ja järjestelmiin. Ensimmäinen aito SEPA-maksu on tehty OP-Pohjola-ryhmän kautta ja työssäni olen päässyt seuraamaan SEPA:n kehittymistä. Kiinnostuin uudesta yhtenäisestä euromaksualueesta siinä määrin, että halusin käsitellä aihetta myös opinnäytetyössäni.

SEPA-hanketta on pidetty jopa euron käyttöönottoa suurempana muutoksena, sillä se mullistaa maksamisen lait, pankkipalvelut ja rahan liikkumisen yli rajojen. SEPA koskee kaikkia eurooppalaisia yrityksiä ja kuluttajia, eikä vastaavanlaista hanketta ole ennen ollut. Näistä syistä aihe on tärkeä. Lisäksi aihe on ajankohtainen, sillä sitä ole laitettu vielä kokonaan käytäntöön.

1.1 Tutkimuksen lähtökohta

Tutkielmatyöympärisessä opinnäytetyössäni tarkastelen SEPA:a ja sen vaikutusta yrityksiin. Työn toimeksiantaja on Hailuodon Osuuspankki, joka kuuluu OP-Pohjola-ryhmään. OP-Pohjola on Suomen suurin pankki, joka toimii muun muassa suurena vaikuttajana Suomen maksuliikkeessä. Työskentelen Hailuodon Osuuspankissa, ja uskon, että pankki voi käyttää tulevaisuudessa opinnäytetyötäni hyödyksi maksujärjestelmiin liittyvissä hankkeissa ja projekteissa.

1.2 Tutkimuksen sisältö ja rakenne

Työn teoriaosuudessa käydään läpi yleisesti maksujärjestelmiä, maksuliikennettä sekä maksuvälineitä. Teoriaosuudessa perehdytään myös siihen, mikä SEPA on ja miksi se on kehitteillä. Teoriaosuudessa käydään läpi myös SEPA:n edut eri toimijoille sekä sen aikataulu. Lisäksi teoriaosuudessa paneudutaan maksujenvälityksen infrastruktuureihin ja standardeihin. Osuuden lopussa tarkastellaan SEPA:n toimeenpanemisen Suomessa sekä uuden maksualueen tuomat muutokset.

Tutkimusosuudessa tarkastellaan, miten SEPA vaikuttaa yrityksiin ja mitä SEPA:an siirtyminen niiltä on vaatinut. Tarkoitukseni on selvittää, millaisia järjestelmämuutoksia siirtymisestä syntyy yrityksille. Tutkimuksen loppuosassa esitetään johtopäätökset ja yhteenveto.

1.3 Tutkimuksen tarkoitus ja rajaus

Opinnäytetyöni tutkimusongelmana on selvittää SEPA-maksualueen vaikutuksia yrityksiin. Tutkimuskysymys on muodostettu seuraavasti: ”Miten SEPA vaikuttaa Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaiden maksuliikenteeseen?”

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää, mistä SEPA:ssa on kysymys ja mitä sillä tavoitellaan. Tarkoituksena on myös selvittää SEPA:n vaikutuksia yrityksiin, minkälaisia toimenpiteitä SEPA vaatii yrityksiltä. Näiden lisäksi selvitetään, millaisia hyötyjä SEPA:lla saavutetaan yrityksen näkökulmasta ja millaisia

haittoja se niille mahdollisesti tuo. Myös SEPA:n tuomat mahdolliset kustannukset ja kustannussäästöt selvitetään.

Yritysten kannalta tarkastellaan, miten SEPA:n tuomat uudet järjestelmät ja palvelut vaikuttavat yritysten jokapäiväiseen toimintaan. Tarkastelussa on myös se, mitä järjestelmämuutoksia yrityksiltä vaaditaan, mitä ongelmia ja haasteita kyseisistä palveluista syntyy sekä mitä hyötyä niistä muodostuu.

Tutkimukseni rajaus kohdistuu Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaisiin ja niiden maksujärjestelmämuutoksiin, SEPA-tilisiirtoihin, suoraveloituksiin, e-laskutukseen, kotimaanmaksuihin ja ulkomaanmaksuihin.

2 MAKSUJÄRJESTELMÄT

Tässä luvussa käsitellään maksujärjestelmien perusrakennetta ennen SEPA-aikaa. Luvussa tarkastellaan myös asiakkaiden ja pankkien välisiä yhteyksiä, sekä clearingia. Lisäksi perehdytään ulkomaisiin kirjeenvaihtajapankkeihin ja tilipankkeihin.

2.1 Maksujärjestelmien perusrakenne

Suurin osa pankkitoiminnasta on informaation käsittelyä, jossa asiakkaiden toimeksiantoja, tilitapahtumia ja kyselyjä hoidetaan pankissa tai pankkien välillä. 1950-luvun lopulta lähtien suomalaiset pankit ovat automatisoineet tietotekniikan avulla asiakaspalveluun liittyviä toimintojaan. 1960-luvun jälkeen kehitystoiminta on kohdistunut sovelluksiin, joilla on saavutettu kustannussäästöjä tai rationalisointihyötyjä. 1980-luvun alussa käynnistyivät ensimmäiset tietoyhteyksien kautta käytettävät telepankkipalvelut. Siitä lähtien yksityisasiakkaiden pankkipalveluja on ollut mahdollista hoitaa tietokonepäätteellä ja näppäinpuhelimella. (Kontkanen 2011, 194)

Tietotekniikkaa alettiin käyttämään yrityksissä yleisesti 1980-luvulta alkaen. Tällä hetkellä lähes kaikki pankkien massatapahtumat hoidetaan tietojärjestelmien avulla. Nykyisin maksut ovat pääasiassa linjoja pitkin liikkuvaa sähköistä tietoa. Tärkein käyttöalue pankkien tietojärjestelmissä on edelleen asiakkaiden tilien hoito, johon liittyvät tapahtumat tulevat pääasiassa verkkopankin tai automaattien välityksellä pankkien käsiteltäviksi. Palvelut, jotka aiemmin olivat tarjolla vain pankkikonttoreissa, ovat siirtyneet melkein kokonaan tietokoneiden ja Internetin välityksellä hoidettaviksi. (Kontkanen 2011, 195)

2.2 Asiakkaiden ja pankkien väliset tietoyhteydet

1980-luvulta alkaen tietotekniikan käyttö yleistyi yrityksissä ja myös pienten yritysten oli mahdollista käyttää tietoyhteyksiä pankkipalveluissaan. Nykyisin uusien yritysasiakkaiden määrän kasvunopeus on hiljentynyt. Tästä huolimatta

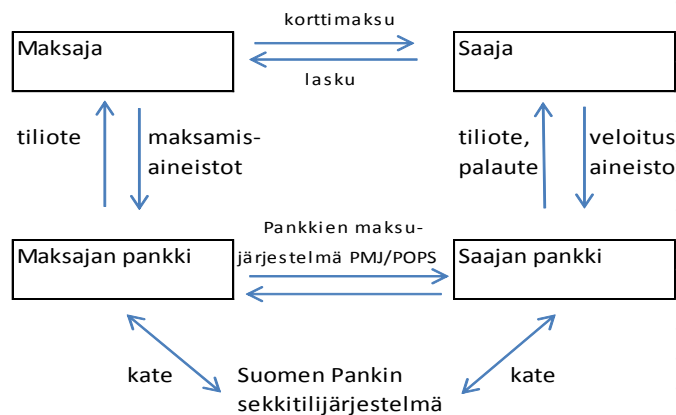
yriytsten, jotka käyttävät tietojärjestelmiin perustuvia pankkipalveluita, määrä kasvaa edelleen voimakkaasti. (Kontkanen 2011, 195)

Nykyisin yritysasiakkaiden pankkipalvelut ovat tiedonsiirtoon perustuvia tai vuorovaikutteisia päätepalveluita. Yrityksille tarjottavat palveluvalikoimat ovat pankkikohtaisia ja vaihtelevat pankeittain. Mikäli yritys haluaa käyttää tietoyhteyspalveluja, edellyttää se pankin kanssa tehtyä palvelusopimusta. (Kontkanen 2011, 195)

Pankkien ja asiakkaiden väliset tiedonsiirtopalvelut toimivat sanomapohjaisella pyyntö-vastaus- periaatteella. Niissä asiakkaalla on pankin tietojärjestelmässä oma postilaatikko, johon asiakas lähettää tiedoston. On myös mahdollista, että asiakas hakee pankista yritykselle osoitetun tiedoston omasta ”lokerostaan”. Asiakas tallentaa tiedonsiirtopalveluissa pankkiin siirrettävät aineistot ja siirtopyynnöt sekä pankista noudettavien aineistojen noutopyynnöt ennalta omaan tietojärjestelmäänsä. Kun siirtoyhteys avataan, siirtyvät aineistot asiakkaan määrittelemän pyyntötiedoston ohjaamana asiakkaan ja pankin tietojärjestelmien välillä. Tämän jälkeen pankki käsittelee lähetetyt aineistot maksuliikenneaikataulujen mukaisesti erillisinä eräajoina. (Kontkanen 2011)

Kuviossa 1. maksutapahtuman tekevä pankki lähettää tapahtuman toiseen pankkiin ja saa vastauksen tapahtuman hyväksymisestä tai hylkäämisestä ajantasaisesti. Maksusanomien välitykseen käytetään pankkien yhteistä tietoliikenneverkkoa (PMJ/POPS), ja katteensiirto tapahtuu Suomen Pankin sekkitilien kautta.

Maksut kotimaassa ennen siirtymistä SEPA:an



Kuvio 1. Maksut kotimaassa ennen siirtymistä SEPA:an (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 181)

2.3 Pankkien välinen clearing

Maksujen kulkemiseen pankista toiseen tarvitaan clearingiä, joka tarkoittaa maksutapahtuma-aineistojen selvittämistä eli niiden välittämistä maksavasta pankista niihin pankkeihin, joiden asiakkaiden tileille maksut ovat menossa. Pankin on saatava vastaava rahamäärä siitä pankista, josta maksu on tulossa, jotta maksun saajan pankki voi maksaa saapuvan maksun summan saajan tilille. Tämän vastaavan rahamäärän eli katteen maksaminen tapahtuu kotimaanmaksujen osalta Suomen Pankin sekkitilejä käyttämällä. Ulkomaanmaksuissa käytetään ulkomaisia kirjeenvaihtajapankkeja. (Kontkanen 2011, 201)

2.3.1 Clearing kotimaassa

Maksujenvälitys konekielisenä aloitettiin 1970-luvulla kotimaisten pankkien välillä. Konekielinen maksujenvälitys eteni asteittain kattamaan kaikki pankkien väliset maksut, kuten toistuvaissuoritukset, tilisiirrot, maksupäätemaksut ja suoraveloitukset. Konekielisessä maksujenvälityksessä maksutapahtumat välitetään tietoyhteisillä pankista toiseen. Päivän aikana pankista toiseen lähetetään monia maksutapahtumaeriä. Suomen Pankissa hoidetaan kerran

päivässä clearing konekielisten summatietojen perusteella. Nykyisin vain pieni osa pankkien välisistä tapahtumista välitetään tositteina. (Kontkanen 2011, 201)

Rahalaitoksilla, kuten pankeilla, on sopimus eri maksutapahtumatyyppeihin liittyvistä katteensiirtoperiaatteista. Kate siirtyy toiseen pankkiin jo maksupäivää edeltävänä pankkipäivänä, maksupäivänä tai maksupäivän jälkeisenä pankkipäivänä. Suomessa maksujenvälitysjärjestelmien tekninen ratkaisu on ollut tehokas ja ainutlaatuinen, sillä Suomessa ei ole paljon clearing- pankkeja. Lisäksi kaikilla pankeilla on kehittyneet järjestelmät käytössään. Muissa Pohjoismaissa pankit eivät välitä maksutapahtumia kahdenkeskisesti, vaan välityksistä vastaa pankkisiirtokeskukset. (Kontkanen 2011, 201)

2.3.2 Clearing kansainvälisesti

Suomen Pankin sekkitilijärjestelmässä selvitetään päivittäin suomalaisten pankkien ulkomaisten euromaksujen nettokatteet. Maksaja siirtää selvityksessä katteen omalta sekkitililtään vastapuolen Suomen Pankissa olevalle sekkitilille. (Kontkanen 2011, 202)

Ulkomaisissa kirjeenvaihtajapankeissa olevilla tileillä täytyy olla riittävästi katetta toimeksiantojen maksamista varten. Katteensiirrot välitetään suoraan lähettäjä- ja vastaanottajapankin välillä omina maksuinaan, jos näillä on keskinäinen tilisuhde maksun valuutassa. Mikäli keskinäistä tilisuhdetta ei ole, lähettää lähettäjäpankki ulkomaiselle kirjeenvaihtajapankilleen erillisen katemääräyksen pyytämällä kyseistä pankkia maksamaan katteen vastaanottajapankin hyväksi ja samalla veloittamaan lähettäjäpankin tiliä. (Kontkanen 2011, 202)

2.4 Ulkomaiset kirjeenvaihtajapankit ja tilipankit

Pankit neuvottelevat keskenään sopimuksia siitä, miten ja millä kustannuksilla asiakkaiden maksuja välitetään. Tällaisessa sopimussuhteessa olevia pankkeja kutsutaan kirjeenvaihtajapankeiksi (correspondent bank). Suomalaisilla pankeilla on lukuisia yhteistyösopimuksia eri maiden pankkien kanssa. Näiden yhteistyöpankkien avulla suomalaiset pankit muodostavat kattavan

pankkiverkoston. Kun suomalaisilla pankeilla on tilejä ulkomaisissa pankeissa ja ulkomaalaisilla pankeilla on tilejä suomalaisissa pankeissa, on pankeilla keskenään tilipankkisuhde. (Helppi, Paloheimo 2005, 94)

3 YRITYSTEN MAKSULIIKENNE

Yritykset käyttävät usein pankkien tietoliikenneohjelmia maksujensa maksamiseen. Yritykset voivat lähettää lähtevät maksut yhtenä tiedostona pankin käsiteltäväksi. Laskuaineisto veloitetaan yrityksen tililtä eräpäivänä tai määriteltynä maksupäivänä. Yrittäjäjillä ja pienillä yrityksillä on usein käytössään samanlaiset verkkopankkipalvelut kuin henkilöasiakkailta. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 201)

Suomessa yrityksillä on ollut käytössään erityinen palvelu, jolla yritykset ovat voineet maksaa säännöllisesti toistuvia maksuja kuten palkkoja. Toistuvaissuoritustiedostot on toimitettu yrityksen omaan pankkiin ja pankki on välittänyt maksut eteenpäin. SEPA:n myötä toistuvaissuoritusten maksaminen kuitenkin muuttuu. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 201) Muutoksia käsitellään myöhemmin tässä tutkimuksessa.

OP-Pohjola tarjoaa yritysasiakkailleen Kultalinkki-pankkiyhteysohjelmaa, jonka avulla yritykset voivat hoitaa maksuliikennettään ja seurata tilitietojaan. Kultalinkillä voidaan lähettää maksu- ja laskutusaineistoa niin kotimaahan kuin ulkomaillekin.

3.1 Yritysten tilit

Yritykset voivat valita päivittäiseen rahaliikenteen hoitoon erityisesti niille tarkoitettuja maksuliiketilejä. Niihin on mahdollista yhdistää monipuoliset maksupalvelut, kuten luotto-ominaisuus ja ulkomaanmaksut, eikä niihin yleensä liity nostorajoituksia. Yritykset voivat käyttää maksuliiketilejään muun muassa verkkopankin tai pankkiyhteysohjelmien kautta. Ulkomaankauppaa harjoittavalle yritykselle valuuttatili on tarpeellinen ja hyödyllinen vaihtoehto. Sen avulla yritys voi pienentää valuutanvaihdosta aiheutuvia kuluja, kun kauppaa käydään yhdessä valuutassa. Lisäksi valuuttatili auttaa yritystä valuuttariskien hallinnassa. Euron käyttöönotto ja SEPA-maksualue vähentävät valuuttatilin tarvetta, mikäli

yriyksellä on maksuliikennettä vain euroalueella. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 202)

3.2 Yritysten laskutus

Useimmissa yrityksissä on nykyisin käytössä verkkolaskutus, jossa lasku lähetetään sähköisesti maksajalle. Suomessa käytössä oleva verkkolaskutusstandardi on Finvoice, joka on Suomessa toimivien pankkien määrittelemä. Finvoice on teknisesti XML-muotoinen, mikä mahdollistaa laskun esittämisen sekä sovellusten ymmärtämässä muodossa, että Internet-selaimella paperilaskua vastaavassa muodossa. XML-muotoa käsitellään tässä työssä myöhemmin. Myös SEPA-aikana käytetään XML-muotoa, joten verkkolaskutukseen ei ole näillä näkymin tulossa sen suurempia muutoksia. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 205)

4 YHTENÄINEN EUROMAKSUALUE SEPA

Yhtenäinen euromaksualue (SEPA) on Euroopan keskuspankin, Euroopan komission, eurooppalaisten pankkien ja kansallisten pankkien yhteinen hanke uuden maksuliikenteen kotimarkkina-alueen rakentamiseksi Eurooppaan. SEPA on alue, jolla kuluttajat ja yritykset voivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin oikeuksin ja perusehdoin kaikkialla maksualueella. Kaikki 27 EU-maata ja lisäksi Islanti, Liechtenstein, Norja, Monaco ja Sveitsi kuuluvat SEPA-alueeseen. (Kontkanen 2011, 203)

SEPA-hankkeen päämääränä on muodostaa maksamisen peruspalveluille yhtenäiset standardit ja käytännöt koko Euroopan alueelle. Halutessaan pankit voivat tarjota asiakkailleen lisäpalveluja peruspalveluiden lisäksi. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009 223) OP-Pohjola tarjoaa asiakkailleen muun muassa E-laskupalvelua, jolla asiakas voi lähettää ja ottaa vastaan laskuja sähköisessä muodossa.

Tarkoituksena on tuoda markkinoille uudet, koko EU-alueelle yhtenäiset SEPAmaksutuotteet ja palvelut. Jotta näitä tuotteita ja palveluja pystyttäisiin kunnolla hyödyntämään, täytyy myös rahajärjestelmän olla kunnossa. (Iivarinen, Ripatti 2010)

4.1 SEPA:n tausta

Rahaliitto tuo mukanaan huomattavia etuja, mutta toisaalta euroalueen talous ei ole vielä kyennyt käyttämään niitä kaikkia edukseen. Erilaisten maksujen maksaminen euroalueella maasta toiseen on usein hankalaa ja aikaavievää, vaikka molempien maiden raha on euro. Yhteisestä rahasta tulee aidosti yhteinen vasta sen jälkeen, kun vastaavista ongelmista päästään eroon. (Finanssialan keskusliitto 2011)

Rahoitus- eli finanssimarkkinat tarjoavat rahoitusta eri rahoitustarpeisiin. Näiden markkinoiden infrastruktuurin merkitys on selvästi korostunut viimeisen kymmenen vuoden aikana järjestelmissä käsiteltävien volyyymien kasvun myötä.

Keskeinen talous- ja rahaliiton infrastruktuurihanke on ollut suurten maksujen reaaliaikaisen bruttomaksujärjestelmän TARGET:in (Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer) rakentaminen ja käyttöönotto. TARGET:illa on ollut suuri merkitys eurojärjestelmän yhteisen rahapolitiikan menestyksellisessä harjoittamisessa. TARGET muodostaakin EU-alueen laajuisen maksuliikenteen runkoverkon. (Koskenkylä 2004)

Euron käyttöönotosta ja TARGET:sta huolimatta pienten maksujen käsittelyssä ja välittämisessä on eroja eri puolilla euroaluetta. Euron käyttöönoton jälkeen maksuvälineiden valikoima, infrastruktuurit ja standardit eivät ole juurikaan muuttuneet. Tästä syystä yritykset, joilla on toimintaa useammassa maassa ja jotka maksavat paljon maksuja maasta toiseen, joutuvat pitämään tilejä eri puolella euroaluetta voidakseen maksaa tarvittavat maksut. (Finanssialan keskusliitto 2011)

Markkinat ovat pirstoutuneet, mikä estää uusien ideoiden leviämisen koko euroalueelle. Markkinoiden pirstoutuneisuus hankaloittaa ulkomaanmaksuja ja kansallisten maksumarkkinoiden kehitystä. Eri euromaissa on toisistaan poikkeavia sääntöjä ja rajoituksia. Yhteiset säännöt mahdollistavat maksamiseen liittyvien ratkaisujen leviämisen kansallisten rajojen yli maasta toiseen. SEPA-hankkeen avulla pyritään muodostamaan yhtenäiset kilpailukykyiset ja innovatiiviset vähittäismaksumarkkinat, joilla kaikki ilman käteistä suoritettavat euromaksut pystytään vähitellen hoitamaan täysin elektronisesti. (Finanssialan keskusliitto 2011)

4.2 SEPA:n edut

SEPA on tärkeässä osassa Euroopan yhdyntymisessä. Yhtenäisen euromaksualueen myötä euromääräisten maksujen maksaminen on mahdollista yhdeltä pankkitililtä koko euroalueelle. Kaikki euromääräiset maksut käsitellään pankkien järjestelmissä samalla tavalla, sekä maiden sisällä että välillä. SEPA tuo mukanaan paljon mahdollisuuksia ja haasteita. Kilpailu lisääntyy yhtenäisellä

euromaksualueella, kun euroalueelle syntyy sisämarkkinat, joilla palveluntarjoajat voivat tarjota tuotteitaan kaikkialla euroalueella. (Finanssialan keskusliitto 2011)

4.2.1 Edut kuluttajan kannalta

Kaikkialla euroalueella on käytössä SEPA-maksuvälineet, jotka helpottavat maksamista. Kuluttajille riittää yksi pankkitili ja euromääräiset tilisiirrot onnistuvat kaikkialle euroalueelle yhtä helposti kuin kotimaahankin. Samaa maksukorttia voi käyttää aina euromääräisiä maksuja maksettaessa ja näin käteisen tarve pienenee. Asiakkaille voidaan tarjota uusia palveluja muuallakin kuin heidän kotimaassaan. (Finanssialan keskusliitto 2011)

Pankkisektorilla on tulevaisuudessa tavoitteena muuttaa osa SEPA-maksuvälineistä täysin sähköisiksi. Tällöin on helppo tarjota henkilö- ja yritysasiakkaille lisäpalveluja, jotka yksinkertaistavat maksuprosessia sekä ennen maksun toimittamista että sen jälkeen. Näin kuluttajilta kuluu vähemmän aikaa maksujen käsittelyyn. (Finanssialan keskusliitto 2011)

4.2.2 Edut pankkien kannalta

Pankit hyötyvät SEPA:n mukana tulevasta uusista maksuvälineistä ja infrastruktuurista. Pankkien on mahdollista laajentaa toimintaansa ja lisätä kilpailua koko euroalueella, kun ne voivat tarjota palveluitaan koko euroalueen asiakkaille. Pankkien on myös mahdollista tarjota asiakkailleen lisäpalveluita SEPA-palveluiden ohessa kuten esimerkiksi suoraveloituksia. Uusien järjestelmien yhteentoimivuus ja kilpailun kiristymisen mahdollistavat, sen että pankit pystyvät neuvottelemaan aiempaa paremmat ehdot palveluntarjoajiltaan. SEPA-alueella järjestelmät ovat kaikille avoimia, noudattavat samoja sääntöjä ja pystyvät välittämään maksuja muihin järjestelmiin. (European Payment Council 2007)

4.2.3 Edut infrastruktuurien toimittajien kannalta

Korttien käsittelijöiden ja muiden infrastruktuurien toimittajien välillä kilpailu tulee kasvamaan, sillä he voivat toimia välittämättä kansallisista rajoista ja tukea SEPA-maksuvälineiden käyttöä euroalueella. Yhteisten teknisten standardien ansiosta yhteistyö ja yhteentoimivuus onnistuvat infrastruktuurin toimittajien välillä. Esimerkiksi korttien käsittelijät voivat tarjota palveluitaan useammille välittäjille ja korttiohjelmien toimittajille eri puolella euroaluetta. (Finanssialan keskusliitto 2011)

4.2.4 Edut yrityksen kannalta

SEPA tuo etuja yrityksille, sillä se tulee helpottamaan yrityksen maksujen hallintaa. Yritysten kaikki euromääräiset maksutarpeet on mahdollista hoitaa keskitetysti samalta pankkitililtä SEPA-maksuvälineillä. Kaikki maksettavat ja vastaanotettavat maksut ovat samassa muodossa, mikä helpottaa maksujen käsittelyä. Yrityksiltä säästyy myös aikaa ja rahaa, kun maksujen- ja likviditeetin hallinta keskitetään yhteen paikkaan. Pankkien tarjoamat erilaiset lisäpalvelut, kuten sähköinen laskutus ja maksujen sähköinen välittäminen, helpottavat yritysten maksujen käsittelyä. (Finanssialan keskusliitto 2011)

SEPA:n myötä euromääräiset maksut kulkevat maksavalta yritykseltä vastaanottavalle yritykselle kolmessa arkipäivässä ja ovat hinnoiltaan kotimaanmaksuja vastaavia. Vuodesta 2012 alkaen maksut maasta toiseen tulee välittyä yhdessä pankkipäivässä. (Kirjavainen 2010)

Vuoden 2012 alussa SEPA-maksut eivät kuitenkaan siirtyneet maasta toiseen yhdessä pankkipäivässä. Maksujen välittyminen maksajalta saajalle kesti useamman pankkipäivän. Tältä osin yhtenäinen euromaksualue tarvitsee kehitystä.

Yrityksille riittää yksi pankkitili koko EU:n alueella. Lisäksi palveluiden yhtenäistämisen ansiosta maksuliikenne on luotettavampaa ja tehokkaampaa. Yhden pankkitilin ansiosta pienet ja keskisuuret yritykset voivat keskittää kaiken

pankkiasioinnin yhteen pankkiin ja suuret yritykset, joilla on monimutkaisempia maksutarpeita, voivat vähentää kassanhallintaan tarvitsemiensa pankkien määrää. Automaattiset maksutoiminnot tehostuvat kaikkien osapuolten kannalta, kun SEPAmaksut perustuvat kansainvälisiin standardeihin. SEPA:n myötä yritysten on itse sopeuduttava uusiin toimintatapoihin ja huolehdittava järjestelmäpäivityksistä, jotta ne olisivat SEPA-palveluiden mukaisia ja että yritys saisi niistä mahdollisimman suuren hyödyn. SEPA mahdollistaa maksujen toteuttamisen uudella tavalla ja prosesseista saadaan pitkälti automatisoituja. (Nordea 2011)

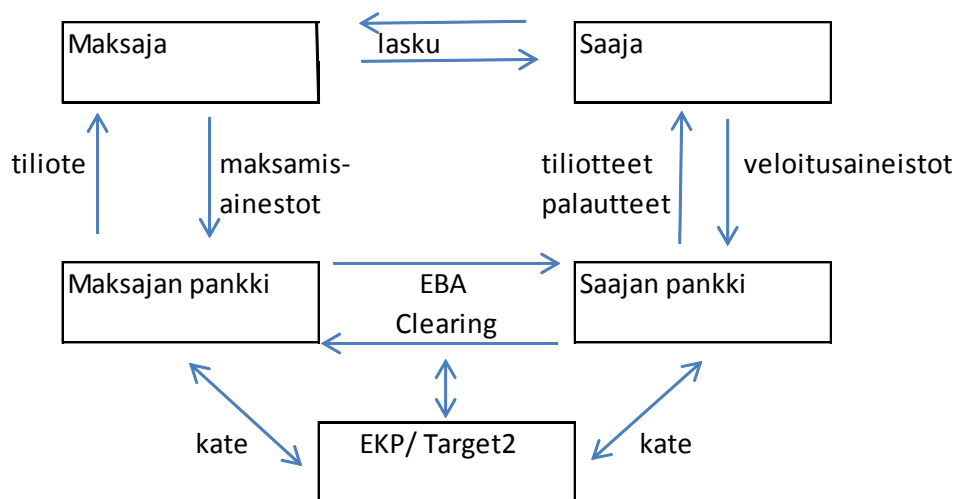
5 MAKSUJEN VÄLITYKSEN INFRASTRUKTUURI JA STANDARDIT

Yhtenäiseen euromaksualueeseen SEPA:an siirtyminen muuttaa maksutapahtumien välittämistä ja katteensiirtoa myös kotimaisten maksuliikennetapahtumien osalta. Teknisen ratkaisun SEPA-maksujen välitykselle on toteuttanut eurooppalaisten pankkien etujärjestö EBA (Euro Banking Association). Katteensiirto tapahtuu Euroopan keskuspankin Target2-järjestelmän välityksellä. Target2 on TARGET:n jatkokehityshanke. (Kontkanen 2011, 203)

Euroopassa tarvitaan yksi tai useampi uuteen maksuliikenteeseen keskitetty Euroopan laajuinen maksujen selvityskeskus (Pan-European Automated Clearing House, PEACH), jotta maksujen välittäminen toimisi koko SEPA-alueella riittävän tehokkaasti. Suomessa toimintaa harjoittavat pankit ovat ratkaisseet selvityskeskuksen tarpeen sopimalla maksujen katteensiirtoratkaisuista ja selvityksistä eurooppalaisten pankkien etujärjestön (EBA) STEP2-järjestelmän kanssa maksujen perillemenon takaamiseksi koko SEPA-alueella. STEP2:lla tarkoitetaan Euroopan laajuista vähittäismaksujen välitysjärjestelmää. Tulevat uudet katteensiirtoratkaisut ja maksutapahtumien selvitysratkaisut korvaavat siirtymäajan kuluessa aikaisemmat suomalaisten pankkien käyttämät selvitys- ja katteensiirtoratkaisut. Siirtymäajan päättymisajankohta päätetään vasta sen jälkeen, kun uusien ratkaisujen toimivuus on varmistettu. (Kontkanen 2011, 203)

Kuviossa 2. nähdään kuinka maksuliikenne muuttuu SEPA:n aikana. Samoin kuin kuviossa 1., maksutapahtuman tekevä pankki lähettää tapahtuman toiseen pankkiin ja saa vastauksen tapahtuman hyväksymisestä tai hylkäämisestä ajantasaisesti. SEPA aikana maksusanomien välitykseen käytetäänkin EBA:n tietoliikenneverkkoa, ja nyt katteensiirto tapahtuu Euroopan keskuspankin Target2-järjestelmän kautta.

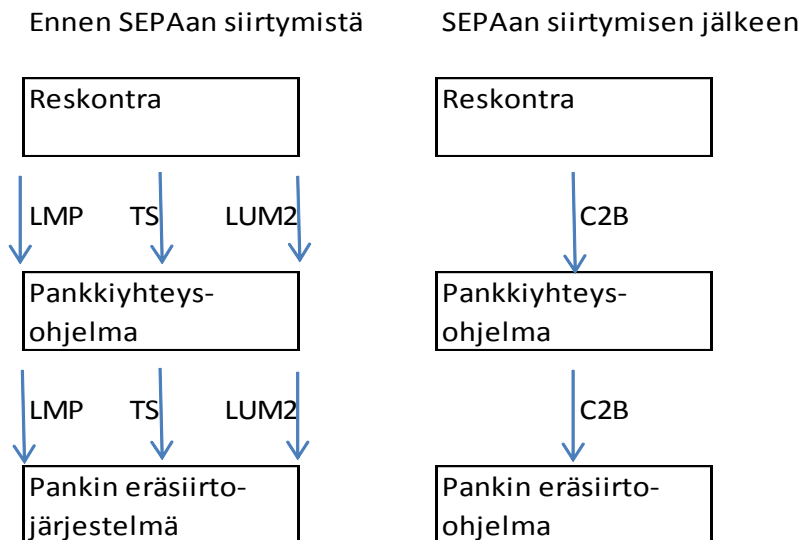
Maksuliike SEPA-aikana



Kuvio 2. Maksuliike SEPA-aikana (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 224)

SEPA-tilisiirron ja -suoraveloituksen tapahtumien välittämisessä otetaan käyttöön uudet UNIFI XML-pohjaiset sanomastandardit. Kansainväliset XML (Exensible Markup Language)-tietotekniset standardit otetaan käyttöön myös yritysasiakkaiden ja pankkien välisissä yhteyksissä (C2B, Customer-to-Bank) tilisiirto- ja suoraveloituspalveluiden osalta. Nämä uudet standardit tulevat korvaamaan siirtymäkauden jälkeen aikaisemmin käytössä olleet suomalaiset standardit (LMP, TS, LUM2). Kuvio 3. selkeyttää yritysasiakkaan ja pankin välisiä yhteyksiä ennen SEPA-aikaa ja siirryttäessä SEPA:an. (Kontkanen 2011, 204)

Yrityksen ja pankin väliset yhteydet ennen ja jälkeen SEPAn



Kuvio 3. Yrityksen ja pankin väliset yhteydet ennen ja jälkeen SEPA:n (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 225)

XML (Extensible Markup Language) on uusi standardi, joka on tulossa käyttöön eri ohjelmien välillä. XML-standardi on myös valittu perusstandardiksi SEPA-maksuihin. (Leinonen 2008)

SEPA:n käyttöönoton myötä myös käytetyt eräsiirron tiedonsiirtomenetelmät ja turvamenettelyt korvautuvat vastaavilla kansainvälisillä standardeilla (esimerkiksi WebServices ja PKI, Public Key Infrastructure) (Kontkanen 2011, 204)

OP-Pohjola-ryhmä ottaa vastaan LMP-maksuja 3.2.2012 asti ja välittää ne eteenpäin SEPA-maksuina. Tämän jälkeen LMP-maksuja ei enää välitetä eteenpäin.

5.1 SEPA-maksukortti

Euroopan maksuneuvosto (EPC) on asettanut SEPA-maksukorteille keskeisenä vaatimuksena sen, että korttien täytyy olla sellaisia, että niitä voidaan käyttää

maksamiseen samankaltaisesti kaikkialla SEPA-alueella. Niiden on oltava myös sellaisia, että kaupat voivat ottaa niitä vastaan kaikkialla euroalueella. Vaatimukset täyttäviä maksukortteja kutsutaan SEPA-korteiksi. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 227)

Kauppiaat ja kaupat tarvitsevat uusien korttien vastaanottoon SEPA-yhteensopivat maksupäätteet. Uusissa SEPA-yhteensopivissa korteissa on EMV-siru ja maksu suoritetaan siruominaisuutta käyttäen. EMV tulee sanoista Eurocard Visa MasterCard. EMV on kansainvälisten luottokorttiyhtiöiden, MasterCardin ja Visan, kehittämä maksukorttistandardi. Maksamisessa siru on huomattavasti turvallisempi kuin korteilla pitkään käytössä ollut magneettijuova. Huomattavin muutos maksajalle on kortin tunnusluvun näppäily maksupäätteeseen aikaisemman kuitin allekirjoittamisen sijasta. Kauppias voi itse päättää, mitä kortteja hyväksyy maksuvälineenä. Lisäksi kauppias voi valita, minkä SEPA-korttitapahtumia vastaanottavan pankin kanssa tekee sopimuksen korttimaksujen vastaanottamisesta. (Kontkanen 2011, 205)

SEPA-korttiohjelmat perustuvat korttien ja maksupäätteiden osalta EMV-standardiin. Yhtenäisen euromaksualueen myötä tuleva yhdenmukaistus ja standardisointi mahdollistavat kaupalle entistä tehokkaamman ja laajemman korttimaksujen hyväksymisen maksuvälineenä euroalueella. (Kontkanen 2011, 205)

Euroopan maksuneuvosto on kehittänyt SEPA-korttimaksuja varten toimintaohjeiston, jota korttien liikkeeseenlaskijoiden, korttiohjelmien, maksutapahtumien välittäjien ja operaattorien on noudatettava. SEPA-maksukortti kelpaa kaikkialla euroalueella ja ainoa rajoitus on, että kaikkien korttiyhtiöiden kortteja ei välttämättä hyväksytä kaikissa liikkeissä. Maksukorttien käsittelijät voivat tarjota palveluitaan kaikkialla euroalueella. Tämä parantaa korttimarkkinoiden kilpailukykyä, luotettavuutta ja kustannustehokkuutta. (Iivarinen, Ripatti 2010)

5.2 SEPA-tilisiirto

SEPA-tilisiirto otettiin käyttöön vuoden 2008 tammikuussa. Kyseinen tilisiirto suunniteltiin kaikkien eurooppalaisten pankkien käyttöön ja siinä ei ole huomioitu erilaisia kansallisia tarpeita. Yritysasiakkaat ovat Suomessa tottuneet yrityksen taloushallintoa tukeviin, konekielisiin palveluihin. Tästä johtuen suomalaiset pankit pyrkivät täydentämään SEPA-tilisiirtoa lisäpalveluin, jotta aiempi palvelutaso säilytettäisiin. Suomalaisista lisäpalveluista esimerkkeinä ovat muun muassa maksupäivän välittäminen maksun saajalle viivästyskoron laskentaa varten ja kooditieto, joka kertoo maksajalle ja saajalle, että kyseessä on esimerkiksi palkka tai eläke. (Euroopan Keskuspankki 2006)

Keskeisin asia SEPA-tilisiirrossa on saajan tilinumeron kansainvälisen esitystavan IBAN:in (International Bank Account Number) ja saajan pankin BIC-koodin (Bank Identifier Code) käyttäminen. 1.4.2011 lähtien on ollut mahdollista ottaa käyttöön tilisiirtolomake, jossa tilinumero on vain kansainvälisessä IBAN-muodossa. (Euroopan Keskuspankki 2006)

SEPA-tilisiirrosta peritään sama hinta kuin vastaavasta kotimaisesta tilisiirrosta. Tilisiirron tulee olla perillä vastaanottajalla viimeistään kolmen pankkipäivän kuluttua siitä, kun maksu suoritetaan. (Melin 2011, 116)

SEPA-tilisiirto on maksuväline, jolla asiakas siirtää euromaksuja omalta tililtään saajan pankkitilille EU-maissa, Islannissa, Liechtensteinissa, Norjassa ja Sveitsissä. Se on pääperiaatteiltaan hyvin paljon nykyisen suomalaisen tilisiirron kaltainen, mutta joitain erojakin löytyy. Esimerkiksi viitetiedon käsittely poikkeaa nykyisestä Suomessa totutusta. SEPA-maissa on käytössä erilaisia käytäntöjä, joita pidetään niissä eri syistä tarpeellisina hyvän asiakaspalvelun kannalta, mutta joita ei ole otettu mukaan Euroopan maksuneuvoston yhteisiin määräyksiin. Tästä syystä on päätetty, että pankit voivat joko itsenäisesti tai ryhmissä kehittää lisäpalveluita SEPA-tuotteiden täydentämiseksi. (OP-Pohjola 2011)

5.3 SEPA-suoraveloitus

Euroopan maksuneuvosto (EPC) on määritellyt eurooppalaisen suoraveloitujärjestelmän, joka on erilainen suomalaisen suoraveloitukseen verrattuna. Uudessa järjestelmässä asiakas voi antaa valtuutuksen säännöllisesti toistuvan suoraveloituksen lisäksi myös kertaluonteiseen suoraveloitukseen. Maksaja antaa valtakirjan suoraan laskuttajalle, eikä maksajan pankilla ole siitä tietoa. Näin ollen maksajan pankki ei voi ilman lisätarkistusta varmistaa valtakirjan oikeellisuutta. SEPA-suoraveloituksessa maksaja voi pyytää tapahtuman peruutusta 8 viikon kuluessa maksamisen jälkeen, mikäli tietyt edellytykset täyttyvät. Suomalaiset pankit ovat suhtautuneet varauksella tähän uuteen eurooppalaiseen suoraveloitumalliin, koska katsovat siihen liittyvän riskejä. Suomessa arvellaan kehittyneempien maksutapojen, kuten e-laskupalvelun, korvaavan kotimaisen suoraveloituksen jollain aikavälillä. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 226)

SEPA-suoraveloitus on Suomessa sivuroolissa ja Finanssialan keskusliitto suosittelee e-laskun ja suoramaksun käyttöä. Suomalainen suoraveloitus lopetetaan vuoden 2014 alussa, tarkempi ajankohta täsmentyy myöhemmin. Suurin osa suoraveloituksista voidaan hoitaa parhaiten e-laskulla, joka on käytössä ja toimii jo nyt. (OP-Pohjola 2007)

5.4 Suoramaksu

Suoramaksu on kehitteillä oleva palvelu, jonka on tarkoitus korvata kotimainen suoraveloitus asiakkaille, jotka eivät käytä verkkopankkia. Suoramaksun käyttöönotto alkanee vaiheittain vuonna 2012. E-lasku ja suoramaksu korvaavat nykyisen suoraveloituksen. E-lasku on tarkoitettu asiakkaille, jotka käyttävät verkkopankkia. Suoramaksupalvelu sitä vastoin on tarkoitettu asiakkaille, jotka eivät käytä verkkopankkia. Suoramaksu näyttää suoraveloitukselta, mutta ei edellytä verkkopalvelutunnusten käyttöä. Teknisesti tämä palvelu perustuu kuitenkin e-laskuun. (OP-Pohjola 2011)

5.5 IBAN-tilinumerot ja BIC-koodi

Uusi kansainvälinen tilinumeron esitystapa IBAN (International Bank Account Number) korvaa kansalliset tilinumerot. IBAN-tilinumeron esittäminen tilisiirtolomakkeissa ja laskuissa tuli pakolliseksi laskuttajalle 1.7.2010. Rajojen yli välitettävän maksuliikenteen automatisointi ja siirtyminen yhtenäiseen euromaksualueeseen SEPA:an edellyttää tilinumeron kansainvälisen esittämistavan IBAN:in käyttöönottoa. Lisäksi se edellyttää saajan pankin BIC-koodin (Bank Identifier Code) eli ns. SWIFT-koodin käyttämistä yhtenäisen euromaksualueen SEPA:n sisällä maksetuissa maksuissa, ovatpa ne Suomen sisäisiä tai rajat ylittäviä maksuja. Muita ulkomaanmaksuja voidaan edelleen välittää nykyiseen tapaan. (European Committee for Banking Standards 2003)

BIC-koodi on pankkiryhmäkohtainen tunniste joka yksilöi pankit. Se on pituudeltaan 8 tai 11 merkkiä, joista kuusi ensimmäistä merkkiä on kirjaimia. Loput merkit ovat kirjaimia, numeroita tai molempia. BIC-koodin neljästä ensimmäisestä merkistä voi päätellä pankin ja pankin maan 5. ja 6. merkistä. Esimerkiksi Pohjola pankin BIC-koodi on OKOYFIHH ja Nordea Suomen BIC-koodi on NDEAFIHH. (Melin 2011, 116)

European Committee for Banking Standards (ECBS) on julkaissut kansainvälisen tilinumerorakennestandardin. Sen mukaan IBAN muodostetaan kansallisesta tilinumerosta, johon lisätään pankin maakoodi sekä 2-merkkinen tilinumerokohtainen tarkiste. (Finanssialankeskusliitto 2009)

IBAN:in pituus vaihtelee maittain, mutta se alkaa aina kaksikirjaimisella maatunnisteella, joka Suomessa on FI. Suomessa IBAN-tilinumero on 18 merkkiä pitkä. Esimerkiksi Saksassa IBAN on 22 merkkiä pitkä ja Ruotsissa siinä on 24 merkkiä. Suomalainen IBAN-tilinumero voi olla esimerkiksi muotoa FI2112345600000785, jossa FI on maatunniste ja 21 on tilinumerokohtainen tarkiste. Loppuosa on vanha tilinumero, jonka keskiosaan on lisätty tilinumerosta riippuen 0-3 kappaletta nollia. (Alhonsuo, Nisen, Pellikka 2009, 225)

IBAN:in tarkoituksena on parantaa maksujen tehokkuutta rajat ylittävien maksujen osalta. Lisäksi maksujen nopeutta ja laatua haluttiin parantaa. Erityisesti yksityishenkilöt ja pienet yritykset voivat kokea hämmentävänä eri maiden erilaiset rakenteet maksamiseen liittyvissä järjestelyissä. Tämän seurauksena maksumääräyksissä annetut tiedot ovat monessa tapauksessa puutteellisia tai virheellisiä ja tästä johtuen maksut usein viivästyvät. IBAN:in uskotaan poistavan tämän ongelman. (European Committee for Banking Standards 2003)

6 SEPA:N AIKATAULU

Suuri osa eurooppalaisista pankeista ja luottolaitossektorin järjestöistä ilmoittivat toukokuussa 2002, että SEPA:an tullaan siirtymään vuoden 2010 loppuun mennessä. Maaliskuussa 2005 Euroopan maksuneuvosto ilmoitti olevansa varma, että vuonna 2010 suurin osa maksuliikenteestä hoidetaan SEPA-maksuvälineillä. Osa pankeista ja muista asianosaisista kyseenalaisti asetetun määräajan ja arveli, että kattava siirtyminen kansallisista maksuvälineistä SEPA-maksuvälineisiin vuoteen 2010 mennessä on epärealistinen tavoite ja prosessi saattaa viedä kauemmin. (Finanssialan keskusliitto 2011)

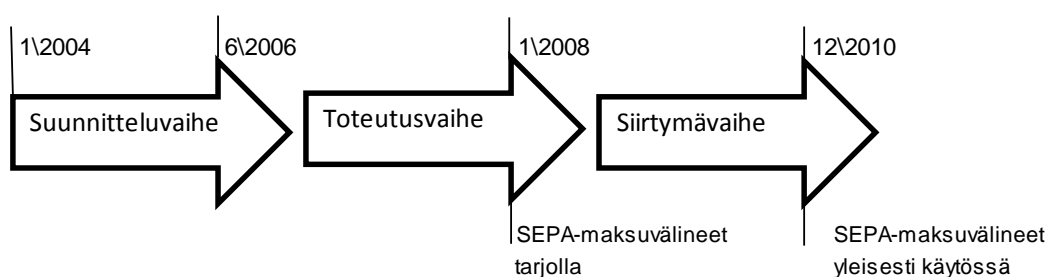
Euroopan maksuneuvosto on määritellyt SEPA-aikataulun, joka koostuu kolmesta vaiheesta: suunnittelu-, toteutus- ja siirtymävaiheesta. Ensimmäinen eli suunnitteluvaihe alkoi vuonna 2004. Tähän vaiheeseen kuului uusien tilisiirtojen ja suoraveloitusten järjestelyt, korttimaksuohjeisto sekä selvitys- ja toimitusinfrastruktuurien ohjeistus. Suunnitteluvaiheessa kehitettiin lisäksi tarvittavat standardit ja määriteltiin turvallisuusvaatimukset. (Europäische Zentralbank 2010)

Toinen eli toteutusvaihe alkoi vuoden 2006 puolivälissä ja jatkui aina vuoden 2007 loppuun. Toteutusvaiheessa keskityttiin uusien SEPA-maksutapojen, standardien ja infrastruktuurien käyttöönoton valmisteluun ja testattiin niiden toimivuutta. Työtä tukivat euroalueen maihin perustetut kansalliset SEPA-komiteat ja -foorumit, jotka seurasivat pankkien, infrastruktuurintoimittajien, yritysten ja monien muiden käyttäjien valmistautumista SEPA:n perustamiseen. (Europäische Zentralbank 2010)

Kolmantena ja viimeisenä on siirtymävaihe, jossa kansallisia maksujärjestelmiä käytetään SEPA-järjestelyjen rinnalla. Asiakkaat voivat käyttää sekä aiempia kansallisia maksutapoja että SEPA-maksutapoja rinnakkain, ja selvitys- ja toimitusinfrastruktuurit pystyvät käsittelemään kummillakin maksutavoilla suoritettua maksut. Tavoitteena on, että markkinoilla siirrytään SEPA-järjestelyjen

käyttöön vähitellen, niin että vuoden 2010 loppuun mennessä merkittävä osa maksuista suoritetaan jo SEPA-maksutavoilla. Siirtymävaiheen jälkeen asiakkaat eivät voi käyttää kansallisia tilisiirto- tai suoraveloitustajajärjestelyjä euromääräisten maksujen maksamiseen eivätkä vastaanottaa niillä suoritettuja maksuja. (Europäische Zentralbank 2010)

Kotimaisten tilinumeroiden käyttö päättyi osissa pankkien järjestelmiä ja maksuaineistot päivitettiin kansainvälisen standardin mukaisiksi 31.12.2010. Myös SEPA-maksuvälineet otettiin yleisesti käyttöön joulukuussa 2010 (kuvio 4.) Mahdollisuus ottaa käyttöön tilisiirtolomake, jossa tilinumero on vain kansainvälisessä IBAN- ja BIC-muodossa, on ollut mahdollista 1.4.2011 alkaen. Vuoden 2012 loppuun mennessä kansalliset tilinumerot on poistettava lomakkeilta. Nykyisten standardien mukaisten maksuaineistojen vastaanotto pankeissa päättyi lokakuun lopussa 2011. Tästä lähtien maksuja ei enää välitetä ilman kansainvälistä IBAN-tilinumeroa ja pankin BIC-tunnusta, eikä kotimaisia maksuaineistomuotoja oteta vastaan. 1.11.2011 alkaen tilisiirtolomakkeiden pankkiviivakoodin on oltava SEPA-ajassa ja maksutoimeksiantoja voi antaa vain SEPA-standardilla ja IBAN-tilinumerolla. Vuoden 2012 alusta alkaen pankkien välillä ei enää välitetä tilisiirtoja kotimaisessa muodossa. (Kauppi 2011)



Kuvio 4. SEPA-siirtymän aikataulu (Finanssialankeskusliitto 2011)

7 SEPA:N TOIMEENPANO

Euroopan maksuneuvoston (EPC) vastuulla on SEPA:n kehittäminen ja toimeenpano. Euroopan komissio vastaa yhtenäisen lainsäädännön luomisesta alueelle. Lisäksi on perustettu SEPA-neuvosto (SEPA Council), jonka tarkoituksena on luoda strateginen visio SEPA:n tulevaisuudesta. Sen tehtävänä on myös valvoa ja tukea SEPA:an siirtymistä sekä varmistaa SEPA-projektin läpinäkyvyys. (Iivarinen, Ripatti 2010)

Yhtenäiseen euromaksualueeseen valmistautumista koordinoidaan Suomessa Finanssialan Keskusliiton yhteistyöelimissä, joihin ottavat osaa pankkien ja Finanssialan Keskusliiton edustajat. Euromaksualueen toteutumista tukee sidosryhmien näkemysten huomioonottaminen. Suomen SEPA-organisaatiossa ovat keskeisessä asemassa SEPA-foorumi ja sen ydinryhmät. SEPA-foorumi kokoontuu yksi tai kaksi kertaa vuodessa ja siihen on kutsuttu laajasti eri osapuolten edustajia, joiden rooli on merkittävä yhtenäisen euromaksualueen toteutumisessa.

Foorumin jäsenet ovat muun muassa keskusjärjestöistä, julkisesta hallinnosta, liitoista sekä erikokoisista yrityksistä ja maksupäätevalmistajista. Foorumin ydinryhmään on kutsuttu edustajia SEPA-foorumin jäsenorganisaatioista. Ydinryhmän tavoitteena on saada aikaan aktiivisesti kuukausittain toimiva ryhmä, joka sitoutuu omalla työpanoksellaan toteuttamaan yhtenäistä euromaksualueutta. SEPA-foorumin ydinryhmän tehtävänä on ottaa kantaa erilaisiin yhtenäisen euromaksualueen asioihin ja aikatauluihin. (Finanssialan Keskusliitto 2010)

Yhteisistä asioista päättävänä elimenä toimii maksuliiketoimikunta. Maksuliikejaostossa valmistellaan yhteisiä asioita sekä aikatauluja. Näiden lisäksi yksittäisiä asioita valmistellaan eri projekteissa ja työryhmissä. SEPA-tapahtumien välitykseen liittyviä infrastruktuurin muutoksia toteutetaan erillisessä SEEBACH-projektissa, jossa ovat mukana kaikki Suomessa maksuliikenneyhteistyössä toimivat pankit ja lisäksi suurimmat pohjoismaiset

pankit. Projektissa selvitetään tilisiirtojenselvitys- ja katteensiirtopalvelua. SEPA-korttiasioita käsittelee korttimaksamisenjaosto, jonka tehtävänä on pitää yhteyttä maksupäätevalmistajiin, viranomaisiin sekä korttimaksamisen kannalta keskeisiin järjestöihin. (Finanssialan keskusliitto 2010)

8 TULEVAISUUDEN KEHITYSNÄKYMÄT

Kansainvälistymisen vauhdittamat rakenteelliset muutokset sekä tekninen kehitys jatkuvat rahoitusmarkkinoilla tulevina vuosina. EU:n sisällä rahoituspalveluiden aitojen sisämarkkinoiden loppuunsaattamiseen panostetaan paljon, sillä hyvin toimivien rahoitusmarkkinoiden merkitys taloudellisen kasvun edellytyksenä on jo laajasti tunnustettu. EU:n sisämarkkinat ovat jatkuvassa muutostilassa ja EU-alueen tasolla yhdentyminen saanee yhä suurempia mittasuhteita ensimmäisten koko EU-alueen laajuisten finanssipalveluryhmien syntyessä lähivuosina. (Koskenkylä 2002)

Maksuvälineiden osalta on odotettavissa elektronisen rahan merkityksen lähtevän selvään kasvuun. E-rahalla tarkoitetaan tekniseen laitteeseen sähköisesti tallennettua rahan arvoa. Avainasemassa kehityksen kannalta tulee olemaan mobiilitekniikan hyödyntäminen maksuvälineissä. (Koskenkylä 2002)

Asiakkaat ovat yhä enemmän kiinnostuneita käyttämään täysin elektronisia ja integroituja maksutapoja. Maksujärjestelmissä on havaittavissa samansuuntainen kehitys kohti kansainvälisiä verkkopohjaisia palveluita kuin muilla vastaavilla atk-riippuvaisilla palvelualueilla. Tekniikan kehitys tulee tukemaan maksujen välittämistä täysin elektronisesti ja reaaliajassa. Tulevaisuudessa matkapuhelimet tulevat olemaan tärkeässä asemassa maksujen hyväksymisessä ja lähetyksessä. Maksujen yhteydessä tullaan siirtämään paljon kaikenlaista informaatiota, joka on tarpeellista maksujen jatkokäsittelyssä, kuten esimerkiksi täydellisiä laskutus- ja tilaustietoja. (Leinonen 2008)

9 TUTKIMUKSEN EMPIIRINEN OSA

Tutkimuksen empiirien osuus toteutettiin kyselytutkimuksena Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaille. Hailuodon Osuuspankki palvelee noin 2500 asiakasta Perämeren suurimmalla saarella Hailuodon kunnassa. Pankki on osa OP-Pohjola-ryhmää, joka on Suomen johtava finanssiryhmä ja alan suurin työnantaja Suomessa. Hailuodon Osuuspankin henkilöstömäärä on yhteensä kuusi henkilöä.

Yhteensä Pohjola-ryhmässä työskentelee yli 12 000 alan ammattilaista ja ryhmä tuottaa pankki- ja vakuutuspalveluita yli neljälle miljoonalle asiakkaalle. Ryhmällä on 213 jäsenpankkia, joista yksi on Hailuodon Osuuspankki. Osuuspankit ovat itsenäisiä, paikallista vähittäispankkitoimintaa harjoittavia talletuspankkeja. Osuuspankkeja on yli 200 ja niiden toimialue kattaa koko Suomen. (OP-Pohjola-ryhmä 2011) Hailuodon Osuuspankin asiakkaat koostuvat henkilöasiakkaista sekä yritys- ja yhteisöasiakkaista. Suurin osa pankin asiakkaista asuu kunnan ulkopuolella ympäri Suomea ja myös ulkomailla. Tässä tutkimuksessa keskitytään pankin yritysasiakkaisiin.

9.1 Tutkimusmenetelmä

Empiirinen tutkimus perustuu menetelmiin, jotka on kehitetty teoreettisen tutkimuksen perusteella. Tutkimuksessa voidaan selvittää, toteutuuko teoriasta johdettu oletus käytännössä. (Heikkilä 2004)

Tutkimusmenetelmät on mahdollista jakaa laadullisiin eli kvalitatiivisiin ja määrällisiin eli kvantitatiivisiin menetelmiin. Kvalitatiivisia aineistonhankintamenetelmiä ovat esimerkiksi haastattelu ja havainnointi. Kvantitatiivinen aineistonhankintamenetelmä on puolestaan esimerkiksi kysely. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009)

Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa. Tiedon keruun instrumenttina käytetään ihmistä ja tutkija luottaa omiin havaintoihinsa sekä keskusteluihin tutkittaviensa

kanssa sen sijaan, että käyttäisi mittausvälineillä hankittavaa tietoa. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 160)

Kvantitatiiviselle tutkimukselle keskeistä ovat aiemmat teoriat ja johtopäätökset aiemmista tutkimuksista. Käsitteiden määrittely on tärkeää kuten myös aineiston keruun suunnitelmat sekä koehenkilöiden valinta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa keskeistä on myös muodostaa muuttujat taulukkomuotoon ja suorittaa päätelmien teko havaintoaineiston tilastolliseen analysointiin perustuen. Tuloksia kuvaillaan muun muassa prosenttitaulukoiden avulla. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 136)

Tämä tutkimus on määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimusprosessi lähtee liikkeelle tutkimusongelmasta, johon haetaan vastausta tai ratkaisua. Tähän tutkimukseen valittiin määrällinen tutkimus, sillä siinä käytetään usein tiedonkeruumenetelmänä avoimia kysymyksiä tai valmiita strukturoituja kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot ovat jo valmiiksi annettu. Kyselystä saatua aineistoa käsitellään tilastollisin menetelmin, jolloin ilmiöön liittyvät ominaisuudet saadaan selville.

9.2 Aineiston hankintatapa

Tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena, jonka etuna pidetään mahdollisuutta kerätä laaja tutkimusaineisto tehokkaasti ja nopeasti. Aineisto on mahdollista kerätä standardoidusti siten, että kysyttyä asiaa kysytään kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla. Lisäksi sähköisessä kyselyssä vältetään haastattelijan mahdollinen negatiivinen vaikutus. Kyselytutkimuksen suurimpana ongelmana on usein matala vastausprosentti eli vastausten kato. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009)

Kyselyn tarkoituksena oli tutkia Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaiden kokemuksia SEPA:an liittyen. Kysely toteutettiin joulukuussa 2011 lähettämällä sähköinen kyselylomake yritysten sähköposteihin. Näin jokainen sai vastata rauhassa kyselyyn silloin, kun aika oli sopiva. Tutkimus rajattiin koskemaan pankin yritysasiakkaita. Kohderyhmäksi pyrittiin valitsemaan sellaisia yrityksiä,

joihin SEPA:n uskottiin vaikuttavan eniten. Näillä toimenpiteillä parannettiin tutkimuksesta saatua hyötyä.

9.3 Tutkimusaineiston käsittely

Kyselyn kieliasun tarkastamisen jälkeen kysymykset siirrettiin sähköiseen e-lomakejärjestelmään. E-lomakejärjestelmää päädyttiin käyttämään sen nopeuden ja käytettävyyden takia. Vastajat pystyivät vastaamaan kysymyksiin helposti napin painalluksella ja tämän jälkeen vastaukset olivat tekijän tarkasteltavissa. Perinteinen kirjallinen kysely koettiin liian hitaaksi, joten sähköinen e-lomake oli luonnollinen valinta. E-lomake-ohjelma mahdollisti vastaajien anonymiteetin koko tutkimuksen ajan. Ohjelma ei ollut entuudestaan tuttu, mutta se oli selkeä ja helppokäyttöinen. E-lomake -ohjelman avulla vastaukset saatiin siirrettyä helposti ja virheettömästi Microsoft Excelliin, jossa vastaukset käsiteltiin ja analysoitiin. Saadut tulokset esitetään pääasiassa prosenttijakaumina. Tulosten havainnollistamisessa käytetään erilaisia taulukoita sanallisen kerronnan ohella.

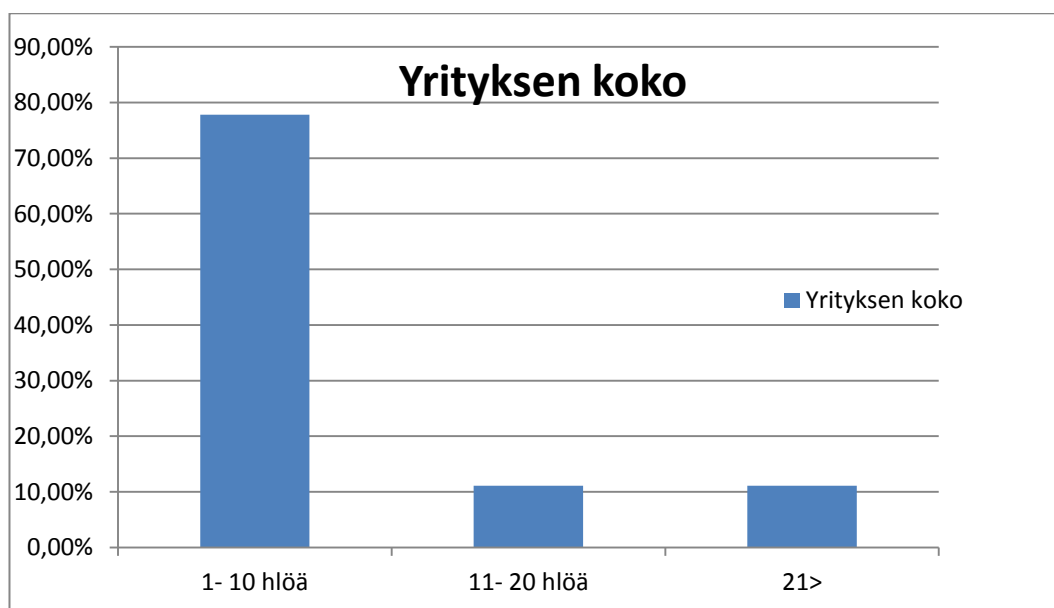
Kyselylomakkeella oli yhteensä 15 kysymystä (Liite 1). Kyselyn alussa oli taustakysymyksiä, joilla selvitettiin yritysten koko ja toimiala. Tämän jälkeen oli syventäviä kysymyksiä koskien SEPA:a. Kyselyssä oli paljon monivalintakysymyksiä, jotta vastaamiseen ei kuluisi paljon aikaa. Mukana on myös avoimia kysymyksiä, joilla pyrittiin saamaan tarkempaa tietoa vastaajilta. Kyselyn lopussa vastaajilla oli mahdollisuus kertoa muita ajatuksia koskien SEPA-maksuliikennettä Hailuodon Osuuspankissa.

10 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esitetään tutkimustulokset. Tulokset ovat taulukoituna, joista ne ovat helposti luettavissa sanallisen kerronnan ohella.

10.1 Tausta

Kysely lähetettiin 19 yrityksen sähköpostiin ja vastausprosentiksi muodostui kahden muistutusviestin jälkeen 47,4 %. Kysely järjestettiin viikkoa ennen joulua, mikä saattoi laskea vastausprosenttia. Yleensä loppuvuosi on yrityksille kiireellistä aikaa muun muassa tilinpäätöksen ja mahdollisen inventaarion vuoksi. Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaista suurin osa on pienyrityksiä. Tämä näkyy myös vastauksista, sillä 77,8 % vastaajista kertoi yritystensä olevan pieniä alle kymmenen hengen yrityksiä (kuvio 5). 11-21 henkilön ja yli 21 henkilön yrityksiä oli molempia vain yhdet vastaajayrityksistä eli 11,1 %.



Kuvio 5. Yrityksen koko

Toimialoista oli vastauksissa eniten esillä kaupan ala, sillä kolmannes vastaajayrityksistä toimi kaupan alalla. Loput vastaajat toimivat muun muassa

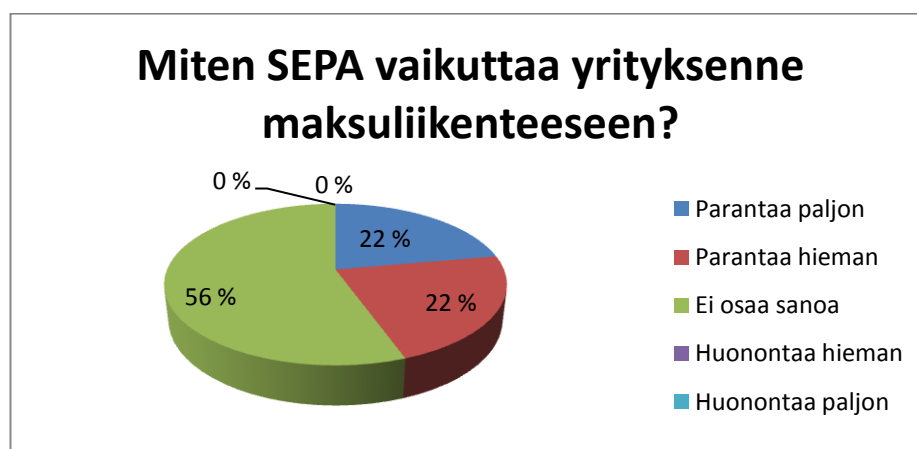
vakuutuslalla, tilitoimistona, valokuvausliikkeenä, rakennusalalla ja koneurakointiin keskittyvässä yrityksessä. Vastaajista 22 % ilmoitti yrityksellään olevan maksuliikennettä ulkomaille. Lopuilla vastaajista oli ainoastaan kotimaanmaksuliikennettä yrityksissään.

10.2 SEPA:n käyttöönotto

SEPA:aan siirtymäaika päättyi 31.10.2011 ja 1.11.2011 alkaen pankit eivät enää vastaanottaneet vanhan muotoisia kotimaisia maksuaineistoja eivätkä hyväksyneet kotimaisia tilinumeroita. Tämä ajankohta näkyy myös tutkimustuloksissa, sillä hieman alle puolet (44 %) vastanneista olivat ottaneet SEPA-maksut, uudet tilisiirrot ja toistuvaissuoritukset (C2B XML-maksuaineistot) käyttöönsä vuoden 2011 syys-marraskuussa. Loput vastaajista olivat ottaneet SEPA-maksut käyttöönsä aikaisemmin vuonna 2011 ja vain yksi yritys oli hankkinut SEPA-valmiudet jo vuonna 2010.

10.3 SEPA:n vaikutukset yritysisiin

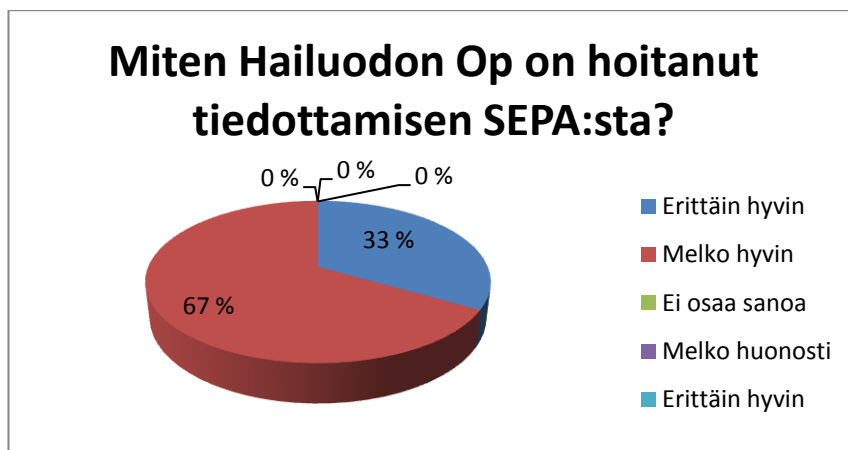
Vastaajista 22 % uskoi SEPA:n parantavan paljon yrityksen maksuliikennettä (kuvio 6) ja yhtä suuri osa sanoi SEPA:n parantavan hieman yrityksen maksuliikennettä. Yli puolet vastaajista ei vielä osannut sanoa, miten SEPA vaikuttaa yrityksen maksuliikenteeseen.



Kuvio 6. SEPA:n vaikutus yrityksen maksuliikenteeseen

10.4 Yhteistyö pankin kanssa liittyen SEPA:an

Yhteistyö pankin ja yritysten välillä on myös ollut vastausten perusteella onnistunutta. 44 % vastaajista kertoo yhteistyön Hailuodon Osuuspankin kanssa onnistuneen erittäin hyvin ja loput kertoo yhteistyön sujuneen melko hyvin. Kolmannes vastaajista sanoo Hailuodon Osuuspankin onnistuneen tiedottamisessa erittäin hyvin (kuvio 7) ja kaksi kolmannesta sanoo pankin onnistuneen melko hyvin.



Kuvio 7. Tiedottaminen SEPA:sta

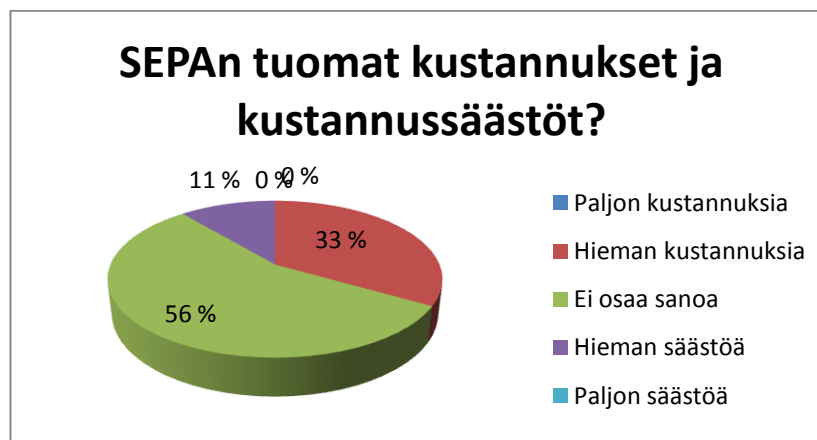
10.5 SEPAN:n tuomat ohjelmistopäivitykset

Suurimmalle osalle yrityksistä SEPA tuo ohjelmistopäivityksiä. 77 % päivityksiä tarvitsevistä kertoi hankkivansa päivityksiä atk-ohjelmistoihinsa ja loput 23 % vastaajista ei tarvinnut päivityksiä SEPA:n vuoksi. Päivityksiä tarvitsevistä 43 % tarvitsi päivityksen OP-Pohjolan yrityksille suunnattuun pankkiyhteysohjelmaan Kultalinkkiin, jotta SEPA-maksut olisivat mahdollisia. Kaikki Kultalinkin päivitykset hoidettiin yhteistyössä pankin kanssa.

Kolmannes tarvittavista päivityksistä hoidettiin yritysten ulkopuolisten ATK-tukihenkilöiden toimesta. Yksi vastaajista hoiti päivitykset edustamansa ketjun kautta.

10.6 Kustannukset

Kolmas osa vastaajista oli sitä mieltä, että SEPA tuo yrityksille hieman kustannuksia (kuvio 8). 44 % vastaajista eivät osanneet ottaa kantaa siihen tuoko SEPA kustannuksia. Vain yksi vastaaja uskoi SEPA:n tuovan säästöä yritykselleen. SEPA:n on arveltu tuovan kustannussäästöjä yrityksille.

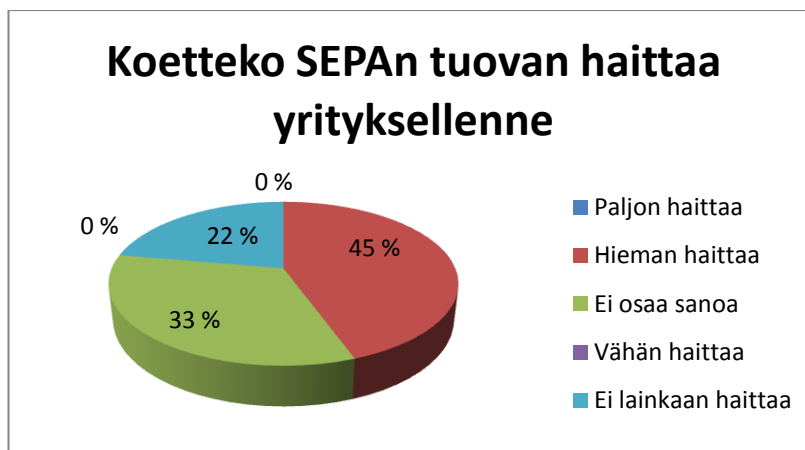


Kuvio 8. SEPA:n tuomat kustannukset ja kustannussäästöt

10.7 SEPA:n tuomat hyödyt ja haitat

Kysymys SEPA:n tuomista hyödyistä jakoi vastaajien mielipiteet. Yksi vastaajista uskoi SEPA:n tuovan hyötyä yritykselleen, yksi uskoi myös SEPA:n tuovan vähän hyötyä ja yksi vastaajista ei uskonut SEPA:n tuovan lainkaan hyötyä. Kaksi kolmannesta vastaajista ei osannut vielä sanoa tuoko SEPA hyötyä vai ei. Yritys, joka uskoi hyötyvänsä SEPA:sta, perusteli hyödyn sillä, että SEPA-aikana yritys pystyy lähettämään kaikki ostolaskut maksuun samassa maksuaineistossa. Lisäksi EU:n sisäisiä ostolaskuja ei tarvitse enää käsitellä manuaalisesti. Toinen yritys, joka uskoi hyötyihinkin kertoi SEPA:n nopeuttaneen siirtymistä sähköiseen laskutukseen. Hyödyt ilmenivät silloin tällöin maksusiirroissa EU:n alueella.

Kysyttäessä SEPA:n tuomista haitoista yritykselle 45 % uskoi sen tuovan hieman haittaa (kuvio 9). Kolmas osa ei osannut sanoa tuoko SEPA haittaa ja 22 % ei uskonut SEPA:n tuovan lainkaan haittaa.



Kuvio 9. SEPA:n tuomat haitat

Yritysten kokemat haitat liittyivät suurimmaksi osaksi ohjelmistoihin ja uusiin IBAN-tilinumeroihin. Yritys, joka totesi SEPA:n tuovan haittaa kertoi pitkien numerosarojen haittaavan, mikäli viivakoodia tai e-laskua ei ollut mahdollista käyttää. Toinen vastaaja totesi SEPA-siirtymän ottavan aikaa, jotta ohjelmistot saadaan palvelemaan uutta järjestelmää. Vastaaja totesi myös, että suuri osa ongelmista on tullut yllätyksenä ohjelmistotoimittajillekin käyttöönoton jälkeen. Lisäksi vastaaja sanoi, että maksupalautteet eivät ole yhtä selkeitä kuten aikaisemmin. Maksupalautteilla vastaaja tarkoitti Kultalinkki-ohjelman muodostamia listoja, joissa näkyvät yrityksen maksut. Eräs vastaaja sanoi, etteivät Kultalinkki ja taloushallinto-ohjelma tahtoneet toimia keskenään. Myöskään e-laskut eivät saapuneet perille. Vastausten perusteella suurin osa ongelmista ja haitoista poistuu, kun kaikki ohjelmistot saadaan toimimaan kunnolla.

10.8 Yritysten suhtautuminen SEPA:an

Yritysten suhtautuminen SEPA:an jakoi vastaajien mielipiteitä. Eräs vastaajista kertoo, että käyttöönotto olisi voinut mennä paremminkin. Hän kuitenkin lisää, että suhtautuminen on vahvasti positiivinen, kun tietojärjestelmät saadaan toimimaan kunnolla. Yksi vastaaja piti SEPA:a hyvänä asiana, sillä se parantaa kansainvälistä maksuliikennettä. Yhden vastaajan mukaan hänen on pakko suhtautua myönteisesti SEPA:an. Yksi vastaajista taas suhtautui SEPA:an hieman negatiivisesti.

11 TUTKIMUKSEN RELIABILITEETTI JA VALIDITEETTI

Tutkimuksen reliabiliteettia eli luotettavuutta ja validiteettia eli pätevyyttä on mahdollista tutkia monilla eri tavoilla. Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. Se siis kertoo, olivatko tutkimustulokset sattumanvaraisia vai toistettavissa olevia. Validius sen sijaan tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. (Hirsjärvi 2007)

Kysely- ja haastattelututkimuksissa validiteettiin vaikuttaa ensisijaisesti se, miten onnistuneina kysymyksiä voidaan pitää, eli voidaanko niiden avulla saada ratkaisut tutkimusongelmaan. Tutkimuksen validius liittyy aina sovellusalueen teoriaan ja teoriassa oleviin käsitteisiin. Sisäinen validiteetti tarkoittaa, vastaavatko mittaukset tutkimuksen teoriaosassa esitettyjä käsitteitä ja ulkoisella validiteetilla puolestaan tarkoitetaan sitä, tulkitsevatko muut tutkijat tutkimustuloksia samoin. (Heikkilä 2004)

Tutkimusta voidaan pitää validina, sillä kyselylomake on laadittu ja testattu yhdessä esimiehen ja muiden toimihenkilöiden kanssa. Kysymysten avulla saatiin vastaukset juuri niihin asioihin, joita haluttiin selvittää. Kyselylomakkeen kysymyksillä onnistuttiin mittaamaan niitä asioita, joita tutkimuksen tarkoitus tukee.

Reliabiliteetti voidaan määritellä kyvyksi tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen sisäinen reliabiliteetti voidaan selvittää mittaamalla sama tilastoyksikkö useampaan kertaan. Mikäli mittaustulokset ovat samat, voidaan mittausta pitää reliabelina. Tutkimuksen ulkoinen reliabiliteetti tarkoittaa puolestaan sitä, että saadut mittaukset ovat toistettavissa muissakin tutkimuksissa ja tilanteissa. Vaikka alhainen reliabiliteetti alentaa mittarin validiteettia, on reliabiliteetti kuitenkin riippumaton validiudesta. (Heikkilä 2004)

Tutkimuksen reliabiliteettia eli luotettavuutta voidaan pitää hyvänä, koska tutkimuksen kohteena oli ainoastaan yrittäjiä, joten kaikilla vastaajilla oli samat lähtökohdat kyselyyn vastaamiseen. Vastausprosentiksi tutkimuksessa saatiin 47 prosenttia, joka on kohtuullinen tulos sähköpostikyselystä, jossa kato on usein suuri. Tutkimusta tehtäessä satunnaisvirheitä voi tapahtua muun muassa analysoitaessa tutkimuksen tuloksia. E-lomakeohjelmaa käyttämällä tällaiset virheet pyrittiin minimoimaan. Vastaukset tallentuivat automaattisesti ohjelmaan eikä vastauksia siten tarvinnut kirjata manuaalisesti, joten virhemarginaali pieneni huomattavasti. Kyselyssä oli useita monivalintakysymyksiä, joiden vastausvaihtoehdot olivat yksiselitteisiä (Liite 1). Tämä helpotti analysointia ja edesauttoi reliabiliteetin syntymistä tutkimuksessa.

12 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suurin osa Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaista suhtautuu SEPA:an pääasiassa myönteisesti. Useat vastaajista uskovat yhtenäisen euromaksualueen tuovan hyötyä yrityksen maksuliikenteeseen. SEPA:an positiivisesti suhtautuvat yritykset ovat luultavasti ymmärtäneet sen tuomat mahdollisuudet ja hyödyt liiketoiminnalleen.

Kysyttäessä SEPA:n vaikutuksista, lähes puolet vastaajista uskoo SEPA:n parantavan yrityksen maksuliikennettä. Loput vastaajista eivät osanneet vielä sanoa. Tästä päätellen kaikki yritykset eivät vielä tiedä SEPA:n tuomia lopullisia vaikutuksia. Yrityksillä ei vielä ole paljoa kokemusta yhtenäisestä euromaksualueesta, mikä on ymmärrettävää, sillä SEPA-päivitykset on vasta otettu käyttöön.

Muutama vastaajista kokee SEPA:n negatiivisena lisääntyvän työmäärän ja kustannusten vuoksi. Yritykset eivät välttämättä ymmärrä sen tuomia etuja ja laajuutta yrityksen maksuliikenteelle. Lisäksi yhteistyöpankkien panos ja tiedonkulun hoitaminen ovat varmasti vaikuttaneet yritysten suhtautumiseen SEPA:an. Tästä syystä pankkien onkin tarpeellista painottaa yhtenäisen euromaksualueen tuomia hyötyjä ja mahdollisuuksia.

Epäilevä suhtautuminen SEPA:an voi johtua myös siitä, ettei yrityksillä ole aikaa opetella uusia toimintatapoja eikä halua investoida suuria summia uudistukseen. Vanhoista tutuista toimintamalleista on hankala luopua ja uudistukset voivat herättää yrityksissä pelkoa. Negatiiviseen suhtautumiseen osasyynä voi olla myös Euroopan velkakriisi. Yhtenäisen euromaksualueen tuomat muutokset eivät välttämättä juuri tällä hetkellä miellytä yrityksiä euroalueen sekavan tilanteen vuoksi.

SEPA:n tuomat merkittävimmät muutokset ja investoinnit yrityksille ovat taloushallintojärjestelmien ja maksuliikenneohjelmistojen hankinnat ja päivitykset. Nämä vastaukset olivat odotettavissa, sillä kyseiset muutokset ovat

yrittäjille merkittävimmät SEPA:a toteutettaessa. Merkittävin yksittäinen ohjelmistopäivitys oli OP-Pohjola-ryhmän Kultalinkki-pankkiyhteysohjelman päivittäminen.

Merkittävin kustannusten tekijä oli uudet ohjelmistopäivitykset, joita yhtenäinen euromaksualue on vaatinut. SEPA:n on arveltu tuovan kustannussäästöjä yrityksille. Tutkimustuloksista päätellen kaikki yritykset eivät ole ainakaan vielä kokeneet SEPA:n tuovan säästöjä.

Vastaajayritykset ovat löytäneet SEPA:sta myös haittapuolia. Suurimpana haittana koetaan uudet kansainväliset IBAN-tilinumerot niiden pituuden vuoksi. Toisena haittapuolena ovat uudet ohjelmistot ja niiden päivitykset, joiden käyttöönotto ei ole täysin onnistunut. Osa vastaajista näkee myös uuden järjestelmän opetteluun haittana.

Kaikki vastaajayritykset eivät osaa mieltää SEPA:sta koituvia hyötyjä ja mahdollisuuksia liiketoiminnalleen. Tämä voi johtua osittain siitä, että yrityksille ei ole vielä konkretisoitunut uusien maksupalveluiden käyttö. Niistä koituvat edut tulevat yritysten tietoon paremmin vasta niitä käytettäessä ja SEPA:n tullessa tutummaksi. Suurimmalla osalla vastaajista ei myöskään ole ulkomaanmaksuliikennettä. Yritykset, joilla on vain maksuliikettä kotimaassa, eivät välttämättä näe SEPA:n tuovan heille minkäänlaista hyötyä.

SEPA-maksut on otettu yrityksissä käyttöön pääasiassa vuoden 2011 syys-lokakuussa. Tätä voidaan perustella sillä, että SEPA siirtymäaika päättyi 31.10.2011 ja 1.11.2011 alkaen pankit eivät enää vastaanottaneet vanhan muotoisia kotimaisia maksuaineistoja eivätkä hyväksyneet kotimaisia tilinumeroita. Vain yksi vastaajista oli ottanut SEPA-maksut käyttöön jo vuoden 2010 puolella.

Kaikkien vastaajien mielestä Hailuodon Osuuspankki oli hoitanut tiedottamisen SEPA:sta erittäin hyvin tai melko hyvin. Kaikki vastaajat olivat myös sitä mieltä että yhteistyö Hailuodon Osuuspankin kanssa on sujunut joko erittäin hyvin tai

melko hyvin SEPA:an liittyen. Pankki onkin ollut yhteydessä kaikkiin yritysasiakkaihinsa ja tiedottanut niitä SEPA:n tuomista muutoksista. Eräässä vastauksessa Osuuspankin tukea pidettiin tärkeänä SEPA:an siirtymisen onnistumisessa. Yhteistyötä Hailuodon Osuuspankin ja yrittäjäasiakkaiden välillä voidaankin pitää onnistuneena.

Mielestäni saavutin tutkimukselle asetetut tavoitteet ja tutkimusongelmaan saatiin vastaus. Onnistuin selvittämään millaisia vaikutuksia SEPA:lla on pankin yritysasiakkaisiin. Tutkimuksen tulokset vahvistavat sitä käsitystä, mikä pankilla on ollut yritysten SEPA-maksuliikenteeseen liittyen.

13 YHTEENVETO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää, mistä SEPA:ssa on kysymys ja mitä sillä tavoitellaan. Työni tarkoituksena oli myös selvittää SEPA:n vaikutuksia yrityksiin ja millaisia toimenpiteitä SEPA yrityksiltä vaatii.

Työn teoriaosuudessa käytiin läpi yleisesti maksujärjestelmiä, maksuliikennettä sekä maksuvälineitä. Teoriaosuudessa perehdyttiin myös siihen, mikä SEPA on ja miksi se on kehitteillä. Teoriaosuudessa käytiin läpi myös SEPA:n edut eri toimijoille sekä SEPA:n aikataulu. Lisäksi teoriaosuudessa paneuduttiin maksujen välityksen infrastruktuureihin ja standardeihin. Tutkimusosuudessa selvitettiin kyselytutkimuksen avulla sitä, miten SEPA vaikuttaa yrityksiin ja mitä SEPA:an siirtyminen niiltä vaatii.

Euroalueella erilaisten maksujen maksaminen maasta toiseen on usein hankalaa ja aikaa vievää euroalueella, vaikka molempien maiden valuutta on euro. Yhteisestä rahasta tulee aidosti yhteinen vasta sen jälkeen, kun tällaisista ongelmista päästään eroon. SEPA on alue, jolla kuluttajat ja yritykset voivat maksaa ja vastaanottaa euromääräisiä maksuja samoin oikeuksin ja perusehdoin kaikkialla maksualueella. Tarkoituksena on tuoda markkinoille uudet, koko EU-alueelle yhtenäiset SEPA-maksutuotteet ja palvelut.

Hailuodon Osuuspankin yritysasiakkaat ovat ottaneet SEPA:n vastaan pääosin myönteisesti. Joidenkin yritysten kielteinen suhtautuminen on johtunut ohjelmistopäivitysten epäonnistumisesta. Kaikkien yritysten suhtautuminen on mahdollista muuttua myönteiseksi, kunhan ne tottuvat SEPA:n tuomiin uudistuksiin. Pankki on omalta osaltaan hoitanut SEPA:sta tiedottamisen hyvin ja yhteistyö yritysten kanssa on ollut onnistunutta.

Olen tyytyväinen tutkimuksen teoriaosuuteen, sillä sain koottua siihen kaiken tarvittavan tiedon SEPA:a koskien. Tiedonhankkiminen oli alussa haastavaa, koska SEPA:sta on julkaistu tähän mennessä vähän kirjallisuutta. Sain täydennettyä teoriaosuutta Internet-lähteillä. Ohjaajaltani sain hyviä vinkkejä

teorian hankintaan ja OP-Pohjola-ryhmän kautta onnistuin saamaan ajantasaista tietoa yhtenäisestä euromaksualueesta.

Tutkimuksen empiirinen osuus oli mielestäni onnistunut vaikka vastausprosentti jäi hieman alhaisemmaksi kuin olin aluksi odottanut. Muistutusten jälkeen vastausprosenttia onnistuttiin kuitenkin nostamaan ja vastausprosentista muodostui kohtuullisen hyvä. Tutkimus oli mielenkiintoinen toteuttaa ja aiheen valinta onnistui hyvin. Sain tutkimuksesta paljon hyödyllistä tietoa, jota voin hyödyntää jatkossa työelämässä.

LÄHTEET

Kirjat

Alhonsuo, S. Nisen, A. Pellikka, T. 2009. Finanssitoiminnan käsikirja. Helsinki. Hakapaino Oy

European Payment Council, Making SEPA a Reality-Implementing the Single euro Payments Area. 2007

Europäische Zentralbank. 2010. Einheitlicher Euro- Zahlungsverkehrsraum (sepa). Frankfurt am Main. Europäische Zentralbank

Europäische Zentralbank. 2010. Der Einheitliche Euro-Zahlungsverkehrsraum (SEPA) Ein Integrierter Markt für Massenzahlungen.

Finanssialan keskusliitto. 2011. Euroopan keskuspankki Yhtenäinen euromaksualue Sepa

Finanssialan keskusliitto. 2011. Kansallinen SEPA-siirtymäsuunnitelma, versio 4

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy

Helppi, M. Paloheimo, A. 2005. Ulkomaankaupan rahoitus – riskit, maksuliikenne ja ratkaisut. Tampere. Talentum

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15-16. uud. painos. Helsinki. Tammi.

Iivarinen, T, Ripatti, K. 2010. SEPA-infrastruktuurin syntyminen Suomessa. Helsinki. Suomen Pankki

Kemppainen, K. 2008. Integrating European Retail Payment Systems: Some Economics of SEPA. Helsinki. Suomen Pankki

Kontkanen, E. 2011. Pankkitoiminnan käsikirja. 2. uudistetun painoksen lisäpainos. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy

Koskenkylä, H. 2004. Finnish Financial Markets 2002. Vammala. Vammalan Kirjapaino Oy.

Leinonen, H. 2008 Payment Habits and Trends in the Changing E-landscape 2010+. Multiprint Oy Helsinki

Melin, K. 2011. Ulkomaankaupan menettelyt- vienti ja tuonti. Amk-Kustannus Oy

Elektroniset julkaisut

Euroopan Keskuspankki. Kohti yhtenäistä euromaksualuetta, tavoitteet ja määräajat 4. seurantaraportti. 2008. [online]. [viitattu 14.10.2011]. Saatavilla www- muodossa:

<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/singleeuropaymentsarea200602fi.pdf>

Eurooppatiedotus. Euroopan unionin laajentumin. 2011. [online]. [viitattu 14.01.2012]. Saatavilla www- muodossa:

<http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?nodeid=32245&contentlan=1&culture=fi-FI>

European Committee for Banking Standards. 2001. IBAN: International Bank Account Number. [online]. [viitattu 16.11.2011]. Saatavilla www- muodossa:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/iban/download/EBS204.pdf

Kauppi, Piia-Noora. 2011. Finanssialankeskusliitto. Yhtenäisen euromaksualueen toteutuminen Suomessa. [online]. [viitattu 25.10.2011]. Saatavilla www- muodossa:

http://www.fkl.fi/tiedotteet/Liitteet/Tiedotustilaisuus_Kauppi_22092011.pdf

Kirjavainen, T. 2010. Euroopan maksuliikenne muuttumassa-raportti SEPA:n vaikutuksista yrityksen toimintaan. Opinnäytetyö. Tampereen Ammattikorkeakoulu. [online]. [viitattu 6.12.2011]. Saatavilla www- muodossa:

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/16381/Kirjavainen_Tiia.pdf?sequence=1

Nordea. 2011. Edut ja vaikutukset. [online]. [viitattu 4.12.2011]. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.nordea.com/Palvelut/Kansainv%C3%A4liset+tuotteet+ja+palvelut/Cash+Management/Edut+ja+vaikutukset/1066102.html>

OP-Pohjola. 2011. OP-Pohjola-ryhmä lyhyesti. [online]. [viitattu 23.01.2012]. Saatavilla www-muodossa: <https://www.op.fi/op?cid=151012427&srcpl=3>

OP-Pohjola. 2007. SEPA- tilisiirto. [online]. [viitattu 04.12,2011]. Saatavilla www- muodossa: <http://opinet.op.fi/opinet?cid=120591791>

OP-Pohjola. 2011. Suoramaksu PAL Maksuliike- ja korttituotteet. [online]. [viitattu 01.12.2011]. Saatavilla www-muodossa: <http://opinet.op.fi/opinet?cid=121527537>

LIITE 1

Saate

Arvoisa yrittäjä

Teen liiketalouden opintoihini kuuluvaa opinnäytetyötä SEPA-maksualueen vaikutuksista yrityksiin. Tutkimuksen toimeksiantajana toimii Hailuodon Osuuspankki ja tavoitteena on kartoittaa yritysten mielipiteitä ja kokemuksia SEPA:sta. Vastaamalla kyselyyn saamme pankillemme tärkeää tietoa SEPA:an siirtymisen onnistumisesta.

Sähköpostitietonne on saatu Hailuodon Osuuspankin asiakasrekisteristä. Antamanne vastaukset käsitellään nimettömänä ja luottamuksellisesti. Kyselyn tulokset julkaistaan ainoastaan kokonaistuloksina, joten yksittäisen vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksista.

Kyselyyn pääsette vastaamaan alla olevasta linkistä ja pyydän vastaamaan 22.12.2011 mennessä. Vastaukset palautetaan Tallenna-painikkeesta. Mikäli haluatte saada lisätietoja tutkimuksesta, voitte ottaa yhteyttä alla olevaan numeroon. Vastaan mielelläni tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Toivon että ehditte vastaamaan, sillä vastaaminen kestää vain muutaman minuutin.

Kiitos jo etukäteen!

Eetu Kajan
Hailuodon Osuuspankki
08-7470400

LIITE 2

SEPA- maksualuetta koskeva kysely

Arvoisa vastaanottaja, tutkimukseni onnistumiselle on tärkeää, että pyritte vastaamaan kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman huolellisesti. Vastatkaa kyselyyn rastittamalla valitsemanne vaihtoehto tai kirjoittamalla vastaus sille varattuun tilaan.

1. Yrityksen koko?

- 1-10 hlöä
- 11-20 hlöä
- 21>

2. Yrityksen toimiala?

- ravintola-ala
- kauppa
- kuljetus
- teollisuus
- muu, mikä? _____

3. Onko yrityksellänne maksuliikennettä ulkomaille?

- kyllä
- ei

4. Milloin SEPA-maksut, uudet tilisiirrot ja toistuvaissuoritukset (C2B XML-maksuaineistot) on otettu, tai on tarkoitus ottaa yrityksessänne käyttöön?

5. Miten Hailuodon Osuuspankki on hoitanut tiedottamisen SEPA:sta?

Erittäin
hyvin

Melko
hyvin

En osaa
sanoa

Melko
huonosti

Erittäin
huonosti

LIITE 2

6. Miten yhteistyö Hailuodon Osuuspankin kanssa on sujunut SEPA:n suhteen?

Erittäin hyvin	Melko hyvin	En osaa sanoa	Melko huonosti	Erittäin huonosti
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

7. Miten SEPA vaikuttaa yrityksenne maksuliikenteeseen?

Parantaa paljon	Parantaa hieman	En osaa sanoa	Huonontaa hieman	Huonontaa paljon
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

8. Vaatiiko SEPA ohjelmistopäivityksiä yrityksessänne?

- kyllä
 ei

9. Mikäli SEPA vaatii ohjelmistopäivityksiä, millaisia ne ovat ja mitä kautta ne yrityksissänne hoidetaan?

10. SEPA:n tuomat kustannukset ja kustannussäästöt?

Paljon kustannuksia	Hieman kustannuksia	En osaa sanoa	Hieman säästöä	Paljon säästöä
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

11. Koetteko SEPA:n tuovan hyötyä?

Paljon hyötyä	Hieman hyötyä	En osaa sanoa	Vähän hyötyä	Ei lainkaan hyötyä
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

LIITE 2

12. Mikäli SEPA tuo hyötyä, millaista?

13. Koetteko SEPA:n tuovan haittaa yrityksellenne?

Paljon haittaa	Hieman haittaa	En osaa sanoa	Vähän haittaa	Ei lainkaan haittaa
<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>

14. Mikäli SEPA tuo haittaa, millaista?

15. Miten suhtaudutte SEPA:an?

Lopuksi Teillä on mahdollisuus kertoa muita ajatuksia koskien SEPA-maksuliikennettä Hailuodon Osuuspankissa: